

ÚVODEM

V parlamentních volbách roku 1998 dosáhla česká sociální demokracie největšího úspěchu za celou svou existenci po roce 1918. Vděčila za něj tomu, že dokázala přesvědčit značnou část voličů o potřebě propojit demokracii se sociálně a ekologicky orientovanou tržní ekonomikou a o své schopnosti vyvést tak zemi z marasmu, do něhož ji přivedla léta pravicové politiky. Celkově však šlo o další volební pat a necouvnout před odpovědností za plnění volebních slibů mohla ČSSD jen za cenu uzavření smlouvy o vytvoření stabilního politického prostředí s ODS. Jen tak se podařilo ustavit alespoň menšinovou vládu, která ovšem musela a stále musí bojovat proti pravicové většině v poslanecké sněmovně bezmála o každý krok, uvádějící náš program do praxe.

I. KDO JSME

Česká strana sociálně demokratická se ve své více než stodvacetileté historii zasloužila o vybojování toho, co se mezitím stalo samozřejmostí: všeobecného a rovného hlasovacího práva, rovnosti postavení zaměstnanců v pracovním zákonodárství, zákonné ochrany menšin nebo odstranění diskriminace žen. Sociální demokraté patřili k silám, které ustavily a vedly Československou republiku. V letech 1918 -1938 se ČSSD významně podílela na většině vlád, v nichž prosazovala především spravedlivou sociální politiku.

Během německé okupace stáli sociální demokraté v prvých řadách odboje. Po osvobození se ČSSD účastnila na práci vlády až do roku 1948. Tři čtvrtiny členské základny odmítly násilné sloučení s KSČ. Politické procesy v padesátých letech byly také nástrojem likvidace nositelů sociálně demokratických idejí. To, že snaha o likvidaci byla marná, prokázala obnova činnosti ČSSD v r. 1968 a znovu, jakmile pro to nastaly na domácí půdě objektivní okolnosti, v listopadu 1989. Vedle toho po dobu celé komunistické diktatury vyvíjela činnost legálně v zahraničí.

ČSSD je složkou Socialistické internacionály a členem Strany evropských socialistů, jejíž význam podtrhuje skutečnost, že zejména v zemích Evropské unie se sociálně demokratické strany podílejí na činnosti většiny tamních vlád.

Plně sdílíme programové cíle obou těchto organizací a zavazujeme se prosazovat je v pokračujícím zápasu o charakter českého státu. Činíme tak v souladu s tradicí mezinárodní solidarity, která je české sociální demokracii vlastní od jejích počátků. Při tom vycházíme z Pražské deklarace, kterou v červnu 1995 přijalo setkání zástupců padesáti sociálně demokratických stran z celé Evropy. V tomto duchu a s ohledem na potřeby naší společnosti vytyčujeme následující trvalé, zásadní směry naší politiky:

1. hlásíme se k principům svobody, rovnosti, solidarity, odpovědnosti, demokracie, trvale udržitelného rozvoje, tj. k sociálně a ekologicky orientované tržní ekonomice,
2. podporujeme zásady evropského sociálního modelu, který zahrnuje respektování demokracie a lidských práv, svobodné odbory, zaměstnaneckou účast na řízení podniků, sociální ochranu na principech solidarity, rovné příležitosti a důs-tojné životní podmínky pro všechny,
3. zastáváme pojetí trvale udržitelného rozvoje, považujeme ochranu životního prostředí za podmínku ekonomické prosperity a vysoké kvality života,
4. jsme pro decentralizaci veřejné správy a pro samosprávu tak, aby byl omezen vliv státní byrokracie a občané se mohli co nejaktivněji podílet na správě věcí veřejných,
5. odmítáme smiřovat se s korupcí veřejných činitelů a růstem vlivu ekonomických mafií, zavazujeme se bojovat proti nim účinnými zákony a instituty včetně boje proti praní špinavých peněz a daňovým únikům,
6. přijímáme odpovědnost státu za zajišťování vzdělávacích, zdravotních, sociálních kulturních a dalších služeb, za podporu vědy a kultury, za podporu soukromým podnikům formou průmyslové, zemědělské i proexportní politiky, za péči o dopravní, energetickou a telekomunikační infrastrukturu a za ochranu spotřebitele,
7. zdůrazňujeme význam nezávislých kontrolních mechanismů jako podmínky politické demokracie a prosazování hodnot otevřené občanské společnosti proti autoritářským a arogantním formám vládnutí,
8. považujeme nezávislé sdělovací prostředky za záruku demokracie a nesouhlasíme s pokusy podřizovat je jakékoli vládnoucí moci,
9. prosazujeme vstup do evropských institucí s jejich sociálními, ekologickými, ekonomickými i morálními standardy tak, aby se Česká republika začlenila do hlavního proudu evropského myšlení a stala se plnohodnotným členem Evropské unie.

Z povahy těchto principů plyne světonázorová otevřenost sociální demokracie, tolerance vůči odlišným myšlenkovým proudům, a tudíž ochota dohodnout se ve veřejném zájmu s jejich představiteli, nebrání-li tomu jejich vlastní postoje.

II. CO CHCEME

Každá politická strana by měla předložit občanům svou představu vzdálenějších i bližších cílů, jichž chce svou politikou dosáhnout. Cílem samozřejmě není volební úspěch, který považujeme pouze za prostředek, jak svůj program přeměnit ve skutečnost. Otevřeně říkáme, jaká je naše vize společenského vývoje, a formulujeme nové hranice, k nimž chceme dojít. Naším cílem je dosažení a rozvíjení moderní otevřené občanské společnosti - společnosti svobody, spravedlnosti a rovnoprávnosti, vzdělání, spoluúčasti a solidarity.

II. 1. SPOLEČNOST SVOBODY, SPRAVEDLNOSTI A ROVNOPRÁVNOSTI

Stoletý zápas sociální demokracie proti systému privilegií, za rovnost práv i možností rozvoje a uplatnění každého člověka, za nezávislost občanů na majetkových a jiných kritériích přispěl i k osvobození československé společnosti od nedemokratických forem vlády. Demokratickou revoluci ovšem dovršuje jedině vybudování sociálního státu, který dává svým občanům rovnost šancí, neboť

- úpravami vlastnických, zaměstnaneckých, spotřebitelských i dalších práv, sociální politikou apod. zmírňuje nerovnost sociálních podmínek, do nichž se rodí a během života vstupují,
- variantní nabídkou vzdělávacích, kulturních či zdravotních služeb, umožňujících sociální podmínky kultivovat, zmírňuje nerovnost fyzických a duševních vlastností, s nimiž se rodí nebo je získávají,
- garancí životního minima chrání občany před bídou.

Bez demokratických forem vlády ovšem sebedokonalejší zmírňování nerovností degeneruje v neomezenou moc nad občany a proto k našim základním požadavkům patří přísné respektování ideje demokratického právního státu, konkretizované Listinou základních práv a svobod i celou Ústavou České republiky. Za vůdčí a nepochybnitelná kritéria dotváření a zkvalitňování ústavně právního pořádku bezvýhradně uznáváme hlavní pilíře takového státu - nedotknutelnost základních práv a svobod člověka a občana, dělbu moci, nezávislost soudů, kontrolu vlády parlamentem, kontrolu ústavnosti zákonů Ústavním soudem, působení státní správy v rámci zákonů, politický pluralismus a princip suverenity lidu jako výlučného zdroje legitimacy státní moci.

Hlavní způsob naplňování principu suverenity lidu spočívá v uplatňování vůle většiny, respektující však základní práva a svobody občanů, zaručená nezrušitelnými a nepromlčitelnými složkami Ústavy a Listiny, a omezení kompetencí státu i jeho nároků vůči nim. Tato práva a omezení - včetně ústavního principu ideologické a religiozité neutrality státu i pojistek proti prosazování jakéhokoli nadprávi (rasového, národnostního, religiozité apod.) - zakládají ochranu menšiny proti většině a slabších vůči silnějším ve státní i společenské oblasti, charakterizující skutečně demokratický politický systém. Právo nejrozdílnějších menšin na vlastní způsob života, opoziční postoj apod. je ovšem jak existenčním předpokladem svobody a demokracie, tak rubem jejich povinnosti respektovat zákony stanovené většinou. Prosazujeme přísné trestání amorálního a protisociálního zneužívání svobod a práv, ať se ho dopouští kdokoli.

Z principu suverenity lidu vyplývá prospěšnost forem a metod přímé a participativní demokracie, decentralizace státní správy a přenesení maxima jejich kompetencí na organizace územní i profesní samosprávy. Odmítáme představu samosprávy a zájmových organizací jako nevyhnutelné konkurence státních institucí a zdroje možné dezintegrace jednotné státní vůle. Jejich síla nemusí systém zastupitelské demokracie oslabovat, ale zlepšováním podmínek pro uplatnění občanské iniciativy a uvědomění ji má naopak chránit před zkosnatěním v nástroj nadvlády mocenské elity a státní byrokracie.

Naše vize pluralitní občanské společnosti vychází ze svobody sdružování k prosazování zvláštních i obecných zájmů a ze svobodné soutěže politických stran. Jsme si přitom vědomi nebezpečí skrytého prolínání sociální a politické moci i růstu byrokratizace správních struktur. Čelit těmto nebezpečím může jen informovaná společnost, a proto usilujeme v duchu Pražské deklarace o skutečnou nezávislost sdělovacích prostředků.

Předpoklady svobody informací jsou přitom jen jedním z mnoha aspektů skutečnosti, že ochrana před státním vměšováním zůstává ve všech oblastech pouhým formalismem, nejde-li ruku v ruce s ochranou před strachem z bíd, krizí a nezaměstnaností, před mocí peněz a sociální závislostí všeho druhu nebo také před bezmocností vůči poškozování životního prostředí ve jménu výnosů z podnikání. Ekonomická rozhodnutí a strategie v soukromovlastnické sféře ovlivňují individuální a společenské osudy neméně než mocenská rozhodnutí státu. Volnost soukromého podnikání musí mít pevné podmínky a hranice vymezené principem, že jakékoli vlastnictví zakládá nejen právo, ale i povinnost respektovat práva ostatních občanů.

Tato práva jsou veřejným zájmem, vyžadujícím ke svému dodržování radikální humanizaci práce, pracovního a veškerého životního prostředí, která vyžaduje spoluúčast nevlastníků na rozhodování v podniku i na vyšší úrovni. Absolutnost disponování soukromým vlastnictvím není postačujícím argumentem proti této součinnosti, neboť i soukromý vlastník musí respektovat sociální a veřejné funkce vlastnictví. Nehodláme se smířovat s ponižováním hospodářských, sociálních a kulturních práv na právně nezávazné ideologické postuláty, na ústavní plevel, který je možno v příznivé situaci zlikvidovat. Humanitní orientace legislativy demokratického právního státu je nemyslitelná bez kodifikace odpovědnosti za optimální stav a rozvoj národního hospodářství, které představuje

základnu programu společenské transformace.

Poměr vůči humanitním principům, zakotveným Ústavou a Listinou do právního řádu, je pro nás kritériem státotvornosti a rozsahu možností spolupráce s jinými politickými stranami či zájmovými organizacemi. Jsme připraveni spolupracovat s každým, kdo je respektuje. Ke splnění těchto cílů je pro nás žádoucí i spolupráce s křesťanskými církvemi a jinými humanitními náboženstvími.

II.2. SPOLEČNOST VZDĚLÁNÍ

Vzdělání považujeme za základní lidské právo i univerzální lidskou hodnotu. Industriální společnost se před našima očima mění ve společnost, v níž hlavní roli hrají informace a znalosti. V globalizovaném světě se kladou čím dál větší nároky na vzdělání a kvalifikaci. Jsme si toho vědomi. Praxe potvrzuje, že úspěšné jsou takové země, které vytvářejí podmínky, v nichž co nejvíce lidí může, chce a umí rozvíjet své schopnosti tak, aby z nich měli prospěch oni i ostatní. Více než kdy jindy platí, že pokud státy s nedostatečným nerostným bohatstvím a málo rozvinutou ekonomikou mají odvahu investovat do vzdělání, vědy a kultury, mohou si zajistit dlouhodobou a stabilní rozvoj.

Třetí tisíciletí přináší i narušení tradičních profesních drah (nejistotu stabilního zaměstnání). Ekonomické vztahy však nemohou být nejvyšším regulátorem lidských věcí. Vzdělání nemůžeme omezit jen na přípravu mladých k výkonu povolání, ale také je musíme naučit samostatně a svobodně myslet, získávat a analyzovat informace, které jim poskytují moderní informační technologie. Vzdělávání plní tři navzájem související funkce: rozvíjí lidskou bytost (osobnost), vychovává občana (umožňuje mu začlenění do společnosti), připravuje na povolání.

Současná česká společnost si musí být vědoma toho, že bohatství osobnosti a kvalifikace občanů jsou dlouhodobě významnější než průmyslová kapacita. Stále však musíme čelit pokusům přenášet náklady na vzdělání z veřejných rozpočtů na rodinu a zavádět školné. Je v obecném zájmu, aby se vzdělání nestalo výsadou bohatých. Přístup k němu nesmí být závislý na ekonomické situaci zájemců, ale na jejich schopnostech. Vzdělávání je proto stálou prioritou ČSSD.

Veřejné prostředky je nutné investovat efektivně, tj. do vzdělávací soustavy respektující jak individuality, tak obecný zájem poskytnout všem občanům rovné šance rozvíjet svou osobnost, své schopnosti. To předpokládá nový přístup k vzdělávání - jeho formám, metodám, individualizaci a diferenciaci. Vzdělávání v dnešní době nemůže končit školou. Jde o celoživotní učení.

Rozvíjet všestranně osobnost znamená i získávat nové poznatky a uplatňovat je. To se týká nejen vzdělávaných, ale i vzdělávajících (pedagogů). Spoléhat na pasivní přejímání zkušeností jiných zemí je naivní. Považujeme za správné udržovat národní charakter českého školství, vycházet z jeho pokrokových tradic, jeho světovosti a využívat je.

Významnou roli ve výchově a vzdělávání hrají média. Oceňujeme vzdělávací pořady vysílané elektronickými médii. Zaráží nás však postoje některých médií, která odmítají přijmout svůj díl odpovědnosti za negativní vliv části své produkce, a to nejen po obsahové, ale i po formální stránce. Je s podivem, jak pokleslá čeština vychází z úst některých moderátorů a umělců. Jestliže uznáváme výchovný význam příkladu, pak si všichni ti, kdo veřejně vystupují, musejí uvědomit, že nejen učitelé, rodiče či představitelé státu mají být vzorem, ale že se tato zodpovědnost se vztahuje i na ně, protože působí na velkou část veřejnosti. Věříme, že pochopí svou odpovědnost, jak za vytváření společenského povědomí, tak za udržování úrovně jazyka jako neodlučitelé součásti kultury.

Kvalitní koncepce a efektivní vynakládání dostatečných investic jsou samozřejmě předpoklady účinnosti systému celoživotního vzdělávání. Posilování a kultivace vědomí spoluzodpovědnosti každého člověka za udržování a zlepšování životních podmínek celého lidstva je nutnou, ale nikoli postačující podmínkou, aby k nim společnost vzdělání skutečně přispěla.

Bez výrazných osobností, jejich přirozené autority, mravní spoluodpovědnosti za výsledky každého žáka, studenta i spolupracovníka nelze dovést naše školství, vědu a výzkum na potřebnou úroveň. Proto se snažíme soustavně zlepšovat podmínky, finanční ocenění a prestiž jejich práce.

II.3. SPOLEČNOST SPOLUÚČASTI

Uplatňování schopností, rozvíjených vzdělávacím systémem, usnadňuje trvalý podíl občanů na správě věcí veřejných i firem, v nichž pracují. Na druhé straně spoluúčast občany motivuje ztotožnit se s životem a rozvojovými záměry jejich státu, obce, nebo podniku.

Proto ekonomickému růstu prospívá spoluúčast občanů na rozhodování o hospodářských záležitostech, zajištěná osobními či kolektivními vlastnickými právy, nejrůznějšími formami spoluvlastnictví zaměstnanců od pomocných sil po manažery a jejich uzákoněnými nároky podílet se na řízení v měřítku podniků. V měřítku větších celků jde o uplatnění práva spoluúčasti prostřednictvím zájmových organizací, zejména odborů, a dobrovolných společenství, obcí a všech institucí územní samosprávy, stejně jako o uplatňování myšlenek přímé demokracie.

Vytváření podmínek pro aktivní spoluúčast každého jednotlivce, který má o ni zájem, je cestou ke vzniku skutečné občanské společnosti. Prosazujeme proto, aby občané měli zajištěnou reálnou možnost vyjádřit své názory i formou místních, regionálních a celostátních referend. Jsme zastánci uplatňování co nejširší demokratické kontroly a jako její organickou součást jsme prosadili

zřízení instituce ombudsmana - ochránce lidských práv.

Usilujeme o společnost odbyrokratizovanou, decentralizovaně organizovanou, se širokou nabídkou příležitostí pro sebeuplatnění jednotlivce. Zdůrazňujeme význam samosprávy ve všech sférách, podporujeme široké kompetence samosprávných regionů včetně kompetencí ekonomických. Proto mj. nesdílíme představu, že nejspolehlivější cestou k zabezpečení veřejného zájmu je jen privatizace veřejných služeb. Jsme pro jejich decentralizaci a pluralizaci. Klademe ovšem důraz jak na zkvalitnění procedur a institucí, jejichž úkolem je formulace a realizace veřejného zájmu, tak na kvalitu a dostatečné kompetence kontrolních mechanismů.

Správu věcí veřejných chceme čím dál více přibližovat občanům a ne ji soustřeďovat do anonymně rozhodujících mocenských center. Ve společnosti spoluúčasti se rozsah práv jednotlivce a jejich reálné uplatňování neomezuje, nýbrž naopak rozšiřuje prostor pro uplatnění práv celku.

II.4. SPOLEČNOST SOLIDARITY

Společnost svobody a rovnoprávnosti, vzdělání a spoluúčasti vytváří prostor pro uplatnění schopností a produktivní život všech lidí, tedy nejen těch, kteří se mohou uplatnit na trhu. Respektuje nejen princip výkonu, ale i princip solidarity. Podporuje individuální úspěchy, ne však jejich egoistické dosahování za cenu neúspěchu druhých.

Každý z nás se někdy dostává do situace, kterou nemůže řešit jen vlastními silami. S pomocí od ostatních přijímá také závazek prospět jim, bude-li moci a budou-li jeho pomoc potřebovat. Ve společnosti solidarity se tudíž každý cítí bezpečněji - a zároveň svými postoji a činy prokazuje odpovědnost za osudy svých spoluobčanů. Solidarita je projevem lidské vzájemnosti.

Naši solidaritou je solidarita s mladými lidmi při zajišťování jejich práva na volný přístup ke vzdělání. Solidarita s rodinami při zajišťování dostupnosti bydlení a nezbytných podmínek péče o děti. Solidarita s těmi, kdo se vzedmuté vlně kriminality nemohou bránit nasazením soukromé bezpečnostní služby. Solidarita s lidmi práce při aktivním vytváření nových pracovních příležitostí a sebeuplatnění zaměstnanců. Solidarita s nemocnými a invalidy, ohroženými komercializací zdravotnictví. Solidarita s důchodci, kteří mají právo prožít důstojně své staří. Solidarita s budoucími generacemi, jejichž nárok na vytvoření co nejlepších výchozích podmínek jsme všichni povinni respektovat.

Taková solidarita spojuje humanitu s racionalitou ve všech sférách včetně ekonomické. Odmitáme rovnostářství, neboť majetkové a příjmové rozdíly - pokud vznikly legálním způsobem - jsou přirozeným důsledkem rozdílnosti příspěvků různých lidí k tvorbě bohatství společnosti. Nezavíráme však oči před tím, že pokud tyto rozdíly pomáhají méně schopným uzurpovat postavení, jež by mohli lépe zastávat jiní, pak tvorbu bohatství ve společnosti poškozují narušením rovnosti šancí pro uplatnění schopností občanů. Solidární společnost poskytuje znevýhodněným občanům pomoc a podporu způsobem vyrovnávajícím jejich znevýhodnění - a právě proto je společností nejefektivněji fungující.

Zbytečné problémy si naopak vytváří nesolidární společnost, která stavi luxusní čtvrti pro bohaté, bere jejich dětem zkušenost ze zdravého soupeření, nahrazuje aktivní sociální politiku chudinskou péčí, připouští léčení podle stavu kapsy místo podle míry zdravotního postižení a toleruje narůstající ohrožení přírody i kultury. Proto plně podporujeme aktivity na ochranu přírodního i sociálního prostředí života podle zásad trvale udržitelného rozvoje. Jsme zastánci ochrany dědictví našich předků, vystupujeme proti bezhlavému rozprodeji kulturních památek, za uchování a rozvíjení architektonického a krajinného bohatství naší země.

Víme, že většina lidí je schopna pochopit svůj skutečný prospěch, a proto věříme, že můžeme dosáhnout společnosti, v níž se prosadí zásady sociální spravedlnosti, multikulturní společnosti, rovnoprávného postavení mužů a žen, národnosti a názorových společenství, která zajistí podporu mladé generaci a bude pěstovat úctu ke staří. Společnosti, která bude přátelská vůči všem slušným a poctivým lidem.

III. OTEVÍRÁME CESTU

Naděje počátku 90. let záhy vystřídalo hluboké zklamání. 17. listopad 1989 otevřel cestu k obnově státní suverenity a zásadním změnám společenského uspořádání. Podařilo se zabezpečit hlavní politická práva a občanské svobody a uzákonit oddělení zákonodárné, výkonné a soudní moci. Historický význam těchto změn je nepochybnitelný, stejně tak ale bohužel i rozčarování veřejnosti z poměrů, které přivodily pravicové vlády.

III.1. ZDROJ PROBLÉMŮ – PRAVICOVÁ CESTA TRANSFORMACE

Záhy se rozhodování o faktickém směru dalšího vývoje zmocnili lidé, kteří v pluralitní demokracii a v nových ekonomických vztazích viděli hlavně příležitost využít svého postavení k vlastnímu obohacování či naopak majetku z černé a šedé ekonomiky k získání společenského vlivu. Pod heslem „tržní ekonomiky bez přívlastků“ prosadili systém účelového pragmatismu, odmítajícího rozlišovat čisté peníze od špinavých a slibovaným prospěchem ospravedlňujícího podřizování práva mocenskému rozhodování. Hlavním nástrojem jejich ideologie i praxe se stal jednostranný ekonomismus, který postihl zejména systémy zdravotního a sociálního

zabezpečení, vzdělávání a vědu, kulturu, péči o životní prostředí a neziskový sektor. Diskriminace družstev ukázala, že místo splnění požadavku listopadové revoluce na rovnost všech forem vlastnictví byla jedna z nich opět povýšena na privilegovanou.

Politická reprezentace těchto sil se hlásí k liberalismu, konzervatismu a nejrůznějším kombinacím obojího. V praxi je ale základem jejího postoje - ať jej označuje jakýmkoli názvem - odpor k regulaci trhů, podpora korupce a klientelismu. Rozbití Československa, při kterém občanům veřejně upřela právo rozhodovat o osudu státu, jednoznačně ukázalo, že respektuje základní principy demokracie jen pokud jí nepřekážejí v prosazování vlastních záměrů.

Tomu odpovídalo také postupné prosazování legislativních i administrativních norem zabraňujících soudnímu přezkoumání privatizačních kroků, omezujících uzavírání kolektivních smluv vyššího typu a vytlačujících odbory, profesní i zájmové svazy a občanská sdružení ze spoluúčasti na řešení problémů, které se jich bezprostředně týkají. Součástí též politiky bylo a je blokování či oddalování zákonů, které by řešily střet soukromých a veřejných zájmů, postihy zneužívání postavení, daňové úniky nebo praní špinavých peněz, a zejména umožnily reformovat státní správu i samosprávu tak, aby vznikl účinný mechanismus obrany občanů proti byrokratické zvržení.

Na tyto poměry a vlnu kriminality, která je provázela, reagovali občané masovou skepsí a lhostejností k věcem veřejným, na druhé straně však i růstem počtu kritických hlasů. Od poloviny 90. let se poměr sil začal měnit. Patové výsledky voleb do sněmovny v roce 1996 a vítězství ČSSD v roce 1998 ukázaly, že iluze o spásanosti pravicových zásad dosud přežívají, ale už nepřevládají. V nové atmosféře mohla naše vláda (vláda sociální demokracie) zastavit hospodářský pokles a nastartovat růst. Pustila se do nezbytné restrukturalizace ekonomiky a reformy veřejné správy, bez nichž nemůže být o dlouhodobějším zotavení celé země a lepších životních podmínkách jednotlivých občanů vůbec řeč. Zároveň vzala jako první vážně přípravu na vstup naší země do Evropské unie.

Ekonomický a sociální úspěch vlády ČSSD dává naději na změnu z dlouhodobého hlediska nejdůležitější, na zatlačení pravicových iluzí do defenzivy. Právě z těchto iluzí vyrostl systém, který dal příležitost hlavně lidem schopným všeho, zatímco většinu ostatních vystavil stálému existenčnímu ohrožení. Ohrožení umocněnému otevřením českého trhu zahraniční konkurenci bez stejných kroků ciziny, které pravice opomíjela a někdy dokonce odmítala dohodnout v zaslepenosti ideologií obecného prospěchu z maximálního odbourání jakékoli regulace trhu. Poškodila tak české národní zájmy, jimiž se dnes jedna její část začíná ohánět.

Demagogická manipulace se zdůrazňováním národních zájmů má tudíž kořeny ve stejném posluhování cizím pánům jako negativistické přezírání všeho českého, maskující se dávno před listopadem 1989 kritikou nacionalismu. Obojí je jen rubem a lícem rozvratu národního sebevědomí, rozvratu živeného i rozvratem ekonomiky. Sociální a ekonomický rozvoj vždy tvoří s národním sebevědomím spojitě nádoby, na jedno bez druhého nelze pomýšlet. Obrana českých národních zájmů je v tomto ohledu prosazováním zájmů celoevropských, a to i sociálních. Sociální stát plní oba tyto požadavky, proto je základem úspěchů sociální demokracie v celé Evropě.

III.2. VLÁDA ČSSD OTEVŘELA CESTY K PŘEKONÁNÍ KRIZE A OBNOVĚ PROSPERITY

Výsledky voleb v roce 1998 otevřely cestu pouze k menšinové vládě sociální demokracie. To omezilo možnosti prosazování zákonů a opatření ke komplexnímu uskutečnění jejího programu.

ČSSD se v duchu své tradice stavět zájem společnosti nad stranický rozhodla vzít na sebe toto riziko a na základě „Smlouvy o stabilním politickém prostředí“ s ODS menšinovou vládu ustavila. Učinila tak s plným vědomím, že se bude muset bit o každý krok k překonání krize nejen s tímto smluvním partnerem, ale také s ostatními viníky úpadku hospodářství. Přes nepřátelskou kampaň takřka všech sdělovacích prostředků a cílevědomou snahu celé pravice zablokovat přijetí klíčových legislativních norem k plnění programu sociální demokracie se naší menšinové vládě podařilo

- nejprve zastavit hospodářský pokles a obrátit vývoj ekonomiky k růstu,
- obnovit dynamiku jednání o vstupu do Evropské unie a prosadit Českou republiku do první vlny kandidátů,
- nastartovat celkovou reformu státní správy a soudnictví.

Netvrdíme, že se nám zdařilo vše. Za situace, kdy jsme trpce pocítovali pravdu definice politiky jako umění možného, musela vláda v zájmu dosažení a udržení hospodářského růstu dokonce ustoupit od některých svých podstatných představ, zejména na poli privatizace. Za svůj největší neúspěch pokládáme, že se proti jednotnému odporu pravice nepodařilo prosadit zákon o majetkových příznacích a důsledně tak postihovat majetkovou kriminalitu předchozích let. Přesto se podařilo uskutečnit hlavní zásady našeho programu včetně trestního postihu velkých tunelářů. Menšinová vláda ČSSD položila základní kameny nápravy neblahého vývoje posledního desetiletí.

Naším dalším cílem je postavit na těchto kamenech skutečný domov pro všechny členy české společnosti. Stojí před námi komplexní,

nesmírně náročný úkol.

Především musíme přivést naši ekonomiku na kvalitativně vyšší úroveň její restrukturalizací a prosazením špičkových a ekologicky optimalizovaných technologií probíhající informační revoluce. To ovšem předpokládá nejen rozvoj vzdělání, vědy a výzkumu, ale také současné a stálé zajišťování sociálních práv, spoluúčasti občanů na řízení všech oblastí života společnosti a rozvoje kladných stránek národní české kultury.

Taková politika odpovídá evropskému modelu sociálně a ekologicky orientovaného tržního hospodářství. Navazuje na první úspěchy sociálně demokratické vlády dalšími kroky z neblahé situace, ve které stále ještě zůstáváme. Může nás z ní vyvést a stát se naopak naším příspěvkem k integraci Evropy, zásadnímu předpokladu udržení důstojného místa všech národů našeho kontinentu v rychle se měnícím světě. Program pro nejbližší období ji rozpracovává do ucelené koncepce, jejíž hlavní prvky představují:

Hospodářská politika respektující princip sociální soudržnosti, zásady trvale udržitelného rozvoje a zejména skutečnost, že ekonomika se neredukuje na trh, a to ani na moderní regulovaný trh. Využívá tudíž všech uznávaných způsobů k podněcování strukturálních změn, posilujících konkurenční schopnost našich podniků v co možná nejširším spektru činností a dávajících naději na překonání hlavní hospodářské hrozby dneška – dlouhodobé strukturální nezaměstnanosti. Jedině tak si česká ekonomika dokáže najít prostor pro expanzi v předivu globalizované ekonomiky světové.

Komplexní program rozvoje vědy, informatiky a celoživotního vzdělávání. Stimulaci inovačního působení vědy a výzkumu, stálý růst kvalifikace pracovníků a usnadnění jejich rekvalifikace pokládáme za klíčový úkol. Před našima očima se rodí informační společnost, ve které mnohonásobně platí to, co přinesla dnes již končící společnost industriální: využití moderních technologií, rychlost inovačních cyklů a produktivita práce jsou čím dál více podmíněny znalostmi a dovednostmi člověka. Vytváření co nejpříznivějších podmínek pro jeho rozvoj je současně cílem i zdrojem ekonomického rozvoje.

Ekonomická a participativní demokracie, vycházející ze zásady, že člověk tu není pro společnost, ale společnost pro člověka. V bezprostředně hospodářské sféře jde především o princip rovnosti příležitostí pro všechny, nedosažitelný bez rovnoprávnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů. Ta je reálná pouze za předpokladu účinné legislativní ochrany jedněch i druhých před svévolí protistrany, doplněné právy zaměstnaneckého spolurozhodování o zásadních otázkách života podniků alespoň v rozsahu, obvyklém u našich západních sousedů. Za vhodný nástroj k tomu pokládáme i tradiční družstevní myšlenku, vhodnou nejen při organizaci výroby, zejména zemědělské, ale také k prosazování zájmů spotřebitelů a zajišťování bydlení. Všemi těmito cestami hájíme uplatnění zásady rovnosti všech forem vlastnictví.

Prostřednictvím samosprávy propojíme tuto ekonomickou demokracii s politickou. Jde především o růst vlivu krajů a obcí na utváření celostátní politiky, zajištěný jejich vybaveností kompetencemi a vlastními finančními zdroji. Kromě toho chceme zajistit co nejvyšší vliv každého občana na rozhodování o věcech veřejných od místní úrovně po celostátní. Prosazujeme proto co nejširší rozsah institutů přímé a participativní demokracie, od zavedení a maximální konkretizace referenda, přes úpravu zpětných vazeb mezi institucemi a občanem, až po nové definování ústavní role parlamentu.

Sociální politika jako souborné shrnutí zásad a důsledků politik předchozích. Je tedy postavena na zásadě, že sociální stát nepředstavuje pouhé přerozdělování hmotných i ostatních statků, ale zabezpečuje veškeré jejich užívání tak, aby nabízelo všem lidem rovnost šancí k realizaci jejich dispozic a schopností.

III.3. VSTUP DO EU - PŘEDPOKLAD POSÍLENÍ DEMOKRACIE, STABILITY A PROSPERITY

Čím dál jasněji se ukazuje, že proces úspěšného dovršení české transformace nebude možný bez naší integrace do Evropské unie. Důvodů pro takovýto závěr je nemálo.

Proti nadnárodním nebezpečím a rostoucí investiční náročnosti projektů nápravy může uspět jen nadnárodní sdružování sil a prostředků. Česká republika potřebuje integraci do Evropské unie více než silnější státy už pro svou ekonomiku, která při své nadprůměrné závislosti na úspěších vývozu nemůže dostatečně využívat své kapacity bez zapojení do mohutného společného trhu, kam rozhodující část našeho vývozu už dnes směřuje.

Náš zájem na vstupu do Evropské unie je však více než jen hospodářský. Volný pohyb lidí, myšlenek a zkušeností nabízí možnost překonat nebezpečí provincialismu, do něhož po chvílích vzepětí stále znovu padáme a jehož hlavním projevem je dnes dětská nemoc thatcherovské víry v řešení všech problémů neviditelnou rukou trhu, ze které Evropa vyrostla dříve, než u nás přišla do módy. Její místní vyznavači mají pro svůj euroskepticismus dobré důvody.

Současná EU je totiž v mnohém výsledkem práce celých generací evropských sociálních demokratů, kteří ve svých zemích vytvořili řadu typů sociálních států, jež dnes charakterizují celoevropské prostředí takovými prvky jako solidarita, rovnost, sociální spravedlnost, ekologická citlivost a subsidiarita. Takováto společenství jsou v našem světě zatím ojedinělá. Přesto jim patří v globální soutěži budoucnost a ČSSD i po vstupu ČR do EU učiní vše, aby se zde dále rozvíjela.

EU nepředstavuje jen prostor volného obchodu, ale je především společenstvím, které dosáhlo nepopíratelných výsledků v úsilí o

demokratický, sociálně spravedlivý, mírový a prosperující kontinent. Není to společenství ideální, lepší prostředí pro jednotlivce i pro společnost však jinde neexistuje. Zůstat stranou tohoto unikátního projektu by výrazně poškodilo české národní zájmy.

Důvody, proč věříme v budoucnost společné Evropy podporujeme ji, jsou zřejmé: evropský integrační proces prokazuje svou životnost a výhody pro velké i malé účastnické státy již celé půlstoletí. Usměrnil tradiční rivalitu a soupeření mezi evropskými státy ke spolupráci v zájmu společných cílů – míru, bezpečnosti a prosperity. Nevede k zániku národních států. Členské státy naopak obohacuje a umožňuje jim rozvíjet národní identitu v rámci celé Evropy. Jsme si vědomi výhod i rizik, vycházíme však z přesvědčení, že úskalí lze překonat důsledným uplatňováním zásad demokracie.

Co přinese členství v Evropské unii České republice?

Členství ČR v EU bude mít závažné důsledky pro českou společnost i pro každého občana. Bude spojeno s významnými přínosy. Pokusme se je pojmenovat.

- Posílení demokratického systému a právního státu v ČR. Členství ČR v EU přispěje k upevnění principů právního státu. Převzetí legislativy Evropských společenství povede k posílení efektivnosti a profesionalizace státní správy, k posílení a zkvalitnění soudnictví a ostatních institutů demokratického státu a tržní ekonomiky.
- Rozšíření práv českých občanů o práva občanů Evropské unie. Přistoupení ČR k EU bude znamenat rozšíření práv každého občana ČR. Občan ČR se stane zároveň občanem EU a bude moci využívat práva Evropských společenství. Bude moci využívat výhod plynoucích z volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Posílí se jeho práva jako spotřebitele.
- Začlenění do nejvýznamnějšího světového hospodářského seskupení. Vstupem do EU se ČR začlení do největšího světového ekonomického seskupení, které v současné době zahrnuje 375 milionů obyvatel a podílí se jednou třetinou na tvorbě světového hrubého domácího produktu. Dosavadní ochranná opatření EU vůči ČR budou zrušena. ČR jako vývozně orientovaná země bude využívat všech výhod plynoucích z jednotného vnitřního trhu EU, který je založen na svobodném zaměstnávání, volném pohybu zboží, služeb a kapitálu, a postupném začlenění se do společné zemědělské politiky, což umožní českému zemědělství neomezený přístup na rozsáhlý agrární trh unie.
- Řešení problémů, které jsou nad síly a možnosti České republiky. Členství v EU vytvoří podmínky k řešení problémů, které jsou s ohledem na omezené zdroje nad možnosti ČR, např. v oblasti životního prostředí, vyrovnávání úrovně regionů, zapojení do celoevropských sítí dopravních, telekomunikačních, energetických apod. ČR bude moci daleko efektivněji bojovat proti mezinárodnímu zločinu, terorismu, bude účinněji čelit imigračním vlnám, praní špinavých peněz apod.
- Urychlení ekonomického růstu v České republice a růstu životní úrovně obyvatel. Vstup do EU povede k urychlení ekonomického růstu v ČR. Rozšíří se odbytové možnosti českého průmyslu. Vstup do EU zvýší přitažlivost České republiky pro zahraniční investory, což se projeví ve zvýšení přílivu zahraničních investic. Urychlí se modernizace českého průmyslu. ČR získá v rámci Unie možnost intenzivněji využívat své komparativní výhody, zejména kvalifikovanou pracovní sílu. Se zrychlením hospodářského růstu bude spojen rychlejší vzestup životní úrovně, a tudíž i úrovně spotřeby i zlepšení životních podmínek obyvatelstva. Zrychlení hospodářského rozvoje přináší i rychlý růst mezd, vytváří nová pracovní místa.
- Značný objem ekonomické pomoci od Evropské unie. ČR jako členský stát unie bude moci využívat finanční zdroje unie. Jde ze zejména o prostředky, které ČR vzhledem k úrovni své ekonomické vyspělosti získá ze strukturálních fondů a z fondu soudržnosti EU. Výše čisté nenávratné ekonomické pomoci EU poskytnuté České republice bude podle předběžných odhadů činit kolem 60 - 80 mld. Kč ročně, což bude představovat 2,9 až 3,9 % hrubého domácího produktu ČR. Odhaduje se, že nejméně jedno desetiletí bude ČR čistým příjemcem pomoci z fondů Evropské unie.

Ekonomická pomoc Unie přispěje k urychlení ekonomického rozvoje České republiky a k vyrovnávání její ekonomické úrovně s vyspělejšími státy Unie a k vyrovnání ekonomické úrovně jednotlivých regionů v ČR.

Zvýší se ochrana práv zaměstnanců, zejména bude účinněji odstraňována diskriminace podle pohlaví či věku zaměstnance, která je nezdědkovitá přítomná v naší každodenní praxi. Bude zpřísněna ochrana životního prostředí. Zvýší se ochrana práv spotřebitelů vůči výrobcům i prodejcům.

Proto je ČSSD přesvědčena, že pro řešení všech klíčových problémů naší země je nezbytností co nejrychlejší a nejúplnější vstup do EU. Naším cílem je, aby budoucí vládní většina byla vytvořena právě na tomto základě.

IV. JAKÁ JE NAŠE POLITIKA

Politika ČSSD je soubor konkrétních kroků na cestě ke společnosti, kde bude mít každý opravdovou a ne jen papírovou šanci dělat vše, co mu je prospěšné a neškodí ostatním. Tyto kroky na sebe musejí navazovat a být podloženy zákony a institucemi zajišťujícími jejich splnění.

Naše ekonomická politika zajišťuje ve zpětné vazbě na politiku sociální, ekologickou, kulturní, zdravotní, školskou i bytovou získání a užívání zdrojů k tomu potřebných. Politika veřejné správy je zaměřena na vytvoření prostoru pro reálné uplatnění lidských práv doma, politika bezpečnostní a obranná na jejich ochranu, zahraniční politika na tvorbu oboustranně prospěšných vztahů k sousedům a celému světu.

IV.1. DEMOKRATICKÝ A SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ STÁT

IV. 1.1. Stát zárukou svobody, solidarity a pořádku

ČSSD vychází z hodnotového systému založeného především Listinou základních práv a svobod a mezinárodními úmluvami o lidských právech, v němž ústřední místo zaujímají hodnoty jako svoboda, rovnost, spravedlnost, demokracie, tolerance k odlišnostem a především solidarita. Tyto hodnoty tvoří základ sociálně demokratického programu, který chceme uskutečňovat. Jde nám o vytvoření právního rámce, který omezí nejružnější diskriminace, nezaměstnanost a vytlačování větších skupin občanů na okraj společnosti. Humanizace společenských vztahů stále zůstává cílem veškeré politiky ČSSD. Vycházíme z toho, že občané mohou skutečně využívat svých občanských a politických práv jedině tehdy, mají-li pro to dostatečné materiální podmínky. Člověk nemůže být svoboděn, není-li osvobozen od strachu a nouze. Vůdčí myšlenkou je proto pro nás pojetí sociálně-právního státu, k němuž se nadále hlásíme. Změny v organizaci společnosti musejí vést k prohlubování sociálního rozměru demokracie jako záruky svobodného sebeurčení občanů.

ČSSD usiluje o plné uskutečňování ústavní zásady, podle níž stát slouží všem občanům. Stát nesmí být lhostejný k osudu jednotlivců, skupin i celé společnosti. ČSSD nezužuje smysl státu na negativní, jakkoli mimořádně závažné policejní funkce (ochrana veřejného a právního pořádku), ale činí stát odpovědným za vzdělanostní, sociální, zdravotní a kulturní úroveň národa. Nejsme pro redukci státu, která ho odcizuje občanům, ale jsme pro stát, který má své úkoly i v oblasti sociálně-ekonomických vztahů. Rozsah státních kompetencí a funkcí je dán souhrnem jeho úkolů, závazků a povinností, zakotvených v ústavním řádu. Pro sociální demokracii je racionálně fungující stát důležitým prostředkem k zajišťování lidské důstojnosti, protože charakter a strukturu státu odvozuje především od lidských práv, nikoli od principů tržního mechanismu. Sociální stát chápeme jako ekonomiku, uplatňující harmonickou, vyváženou úlohu trhu a státu – tedy tržních principů a principů solidarity – zejména ve třech rovinách: Ve využívání plurality vlastnických forem kapitálu, včetně spoluúčasti zaměstnanců (pracovníků) na vlastnictví a na rozhodování podniků i harmonického partnerství veřejného a soukromého sektoru, dále v ovlivňování tržní koordinace ekonomických činností regulační a intervenční politikou státu a konečně v rozdělování a přerozdělování výsledků ekonomických činností. Stát musí zajišťovat i fungování veřejných služeb, jako jsou sociální péče, školství, zdravotnictví, veřejná doprava, kultura. Fungování takového státu musí být samozřejmě zabezpečeno demokratickým způsobem a pod stálou demokratickou kontrolou zakotvenou v ústavě a v mezinárodních smlouvách. Občana nesmí ohrožovat ani státní despotismus, ale ani slabost státu a sociální tíseň.

ČSSD bude i nadále důsledně hájit hodnoty sociálního státu proti snahám pravice o jeho podstatné omezení, případně rovnou o jeho likvidaci.

Pravicové vlády vycházely z falešné koncepce „lhostejného státu“, jejímž důsledkem byl nedostatečný právní rámec ekonomické reformy, což umožnilo uvolnění soukromé dravosti, korupci, tunelování a daňové úniky. Proto ČSSD považuje za nezbytný úkol soustavný zápas proti ekonomické kriminalitě a proti prorůstání korupce a zejména organizovaného zločinu do společenských struktur. Akce „Čisté ruce“, již ČSSD vyhlásila před volbami 1998 a kterou vláda prosazovala do praxe, zdaleka nestačila splnit všechny své cíle. Vytvořila však prostředí, v němž již nadále nelze tolerovat veškeré negativní ekonomické kriminální praktiky. I nadále budeme důsledně trvat na tom, aby jejich původci za ně museli nést odpovědnost podle zákona. Je proto třeba posílit boj s organizovaným zločinem, postih hospodářské kriminality, zejména daňové úniky, boj proti korupci ve všech státních složkách. Proto bude ČSSD nadále prosazovat prošetření všech případů privatizačních afér a tunelování bank i investičních společností tak, aby viníci byli po právu potrestáni.

V důsledku volebního vítězství ČSSD v roce 1998 a vytvoření menšinové vlády měla sociální demokracie možnost významným způsobem ovlivňovat zákonodárny proces a účinněji prosazovat základní požadavky našeho programu, zejména při tvorbě a projednávání vládních návrhů zákonů. V oblasti upevňování demokratického právního státu a rozvoje občanské společnosti se za první čtyři roky vlády sociální demokracie našich mnohých cílů již podařilo dosáhnout: byly přijaty vládní návrhy zákonů provádějících reformu veřejné správy (včetně zákona o finanční kontrole ve veřejné správě), zákon o Veřejném ochránci práv, podstatné novely občanského soudního řádu, trestního řádu, obchodního zákoníku a zákoníku práce, nové branné zákonodárství, zákon na ochranu zaměstnanců proti platební neschopnosti zaměstnavatele, zákon o majetku státu, řada hospodářských zákonů atd. Vláda ČSSD rovněž předložila zákony k reformě soudnictví (včetně návrhu na zřízení Nejvyššího správního soudu), nový správní řád, zákon o Sociální pojišťovně nebo nové zdravotnické zákony. Teprve exekutiva pod vedením sociální demokracie vypracovala věcné záměry nových kodifikací trestního práva hmotného (trestní zákon) a soukromého práva (občanský zákoník). Odpovědně můžeme prohlásit,

že mnohé návrhy zákonů, které se v českém parlamentu podařilo prosadit, by pravicové vlády nikdy ani nepředložily, jak o tom svědčila jejich praxe do roku 1998.

Pravicové opozici se však také řadu důležitých předloh podařilo zamítnout, jako to udělala v případě vládních návrhů ústavního zákona o referendu, zákona o státní službě, nového školského zákona, zákona o majetkových příznáních, zákona o registračních pokladnách nebo zákonů o sociální pojišťovně a zaměstnaneckém připojištění.

Změny, které se nám v tomto volebním období podařilo uskutečnit, je nutno dále rozvíjet. Svoboda, rovnost, spravedlnost, demokracie, tolerance, vyjádřené v Listině základních práv a svobod a v mezinárodních úmluvách, k nimž jsme se přihlásili, mají pro nás trvalou hodnotu. Usilujeme o vytváření sebevědomé občanské společnosti, která umožní realizaci ústavních zásad, že lid je zdrojem veškeré státní moci a že lidé jsou si rovni v důstojnosti i v právech. Solidarita se slabšími a ohroženými je pro nás závazná.

IV. 1. 2. Ústavní kroky

K plnějšimu uplatnění demokratických zásad našeho ústavního systému budeme usilovat o doplnění ústavního řádu a o jeho naplnění v prováděcím zákonodárství:

- ČSSD bude nadále prosazovat institut referenda, který umožní, aby se na rozhodnutích o klíčových otázkách vnitřní i zahraniční politiky státu zásadním způsobem spolupodíleli všichni občané ve všelidovém hlasování. Nedílnou součástí zákona o referendu je pro ČSSD institut lidové iniciativy, díky němuž by občané mohli společně podávat návrhy na vyhlášení referenda.
- ČSSD spatřuje v přímé volbě prezidenta republiky rozšíření účasti občana na správě věcí veřejných, a proto je rozhodnuta o ní vést zásadní diskusi. Odmitáme však přechod na prezidentskou formu vlády a důsledně trváme na zachování principů parlamentní republiky. Vhodným impulzem k rozhodnutí o změně způsobu volby prezidenta by bylo rozhodnutí všech občanů v referendu o této otázce.
- ČSSD respektuje existenci dvoukomorového parlamentu, bude usilovat o maximální úspěch v senátních volbách, aby pravicově složený Senát nemohl blokovat realizaci sociálně demokratické politiky. Zároveň – v souladu s míněním občanské veřejnosti – ČSSD odmítá snahu o takové zvyšování pravomocí Senátu, které by na úkor Poslanecké sněmovny zkomplikovalo už tak náročný legislativní proces.
- ČSSD se zasadí o ustavení Ústavou předpokládaného Nejvyššího správního soudu, jehož úkolem by mělo být kromě ochrany před nezákonnými postupy veřejné správy i sjednocování judikatury v oblasti správního soudnictví.
- ČSSD počítá s nutností podrobnější úpravy postavení Ústavního soudu, neboť funkční období většiny jeho soudců v roce 2003 končí. Bude třeba upravit ústavní podmínky pro jmenování soudců Ústavního soudu tak, aby tento orgán ochrany ústavnosti byl politicky neutrální.

ČSSD bude pokračovat v linii, kterou vláda nastoupila předložením změn Ústavy na poli začleňování České republiky do mezistátních integračních struktur, které byly již parlamentem schváleny. Vyvoláme diskusi o zdokonalování ústavního systému.

IV.1.3. Tvorba a aplikace práva

V oblasti tvorby a aplikace právního řádu považuje ČSSD za hlavní cíl prohloubení právní jistoty a právního vědomí občanů a zajištění skutečné vynutitelnosti práva. ČSSD je proto rozhodnuta pokračovat v opatřeních, která uskutečňovala sociálně demokratická vláda od roku 1998, a přijmout další kroky, aby se současný stav i nadále zlepšoval. Půjde zejména o tyto kroky:

- Při tvorbě právního řádu bude ČSSD prosazovat nové komplexní zákony namísto neustálých novelizací a usilovat o to, aby právní předpisy byly domyšlené, přesné, jasné a přehledné. Prioritou je pro nás péče o to, aby právní řád zabezpečoval právní jistotu. Hlavním iniciátorem změn v českém právním řádu ovšem i nadále bude úsilí o splnění nepominutelného požadavku na rostoucí míru
- harmonizace českého práva s právem Evropské unie. Právě tento proces směřuje k naplnění našeho trvalého cíle - dosažení relativní stability právního řádu. I v tomto přechodném období však budeme dbát na to, aby zákony neztrácely svou přehlednost a srozumitelnost přemírou technických ustanovení, která musejí být normalizována cestou podzákonné normotvorby.

ČSSD bude dbát na soulad právních předpisů s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách. Protože se pravicové síly u nás snaží různým způsobem znehodnotit význam základních hospodářských, sociálních a kulturních práv jako neodmyslitelné součásti komplexu základních práv, budeme i nadále prosazovat jejich respektování a dodržování.

- ČSSD se vynasnaží, aby byly co nejdříve řešeny akutní otázky zákonodárství, které umožní prosazování spravedlnosti bez průtahů spočívající v pomoci oprávněným rychle a účinně se domoci svých práv.

- V oblasti trestní politiky vychází ČSSD z teze, že základní odpovědnost za volání pachatelů trestných činů k odpovědnosti má a bude i nadále mít stát. Chceme posílit preventivní působení trestního řízení tak, aby pachatelům trestné činnosti bylo zřejmé, že za trestný čin následuje rychlý a neodvratný trest bez ohledu na to, kdo je pachatelem. ČSSD bude usilovat o vytvoření prostředí příznivého pro uplatnění alternativních forem trestu včetně obecně prospěšných prací. Budeme požadovat zpřísnění trestních sazeb za zvláště závažné násilné trestné činy a navrhování přísných trestů při jejich postihu. Boj proti hospodářské i násilné kriminalitě a proti organizovanému zločinu hodlá ČSSD zintenzívnit jednak legislativními změnami, jednak personálním posílením příslušných složek Policie ČR a důslednou kontrolou jejich činnosti.

- Optimálního stavu však nemůže být dosaženo beze změn v organizaci soudnictví, kterými budeme usilovat o to, aby se prohloubila odborná kvalifikace soudců a aby se výrazně urychlilo a zefektivnilo jejich rozhodování. Ke zvýšení účinnosti soudní soustavy bude ČSSD na jedné straně podporovat vznik a rozvoj součinnosti soudců při výkonu soudní správy a na druhé straně nebude váhat i před kárnými opatřeními v případech, kdy soudci porušují své povinnosti, zejména pokud tím zapříčiní průtahy v řízení. Zvláštní pozornost bude věnována oblasti výkonu soudních rozhodnutí tak, aby stát skutečně poskytoval občanům efektivní ochranu jejich práv a jejich dosažitelnost v reálném čase. K posílení kontroly nad dodržováním zákonnosti bude ČSSD usilovat o rozšíření pravomoci státních zastupitelství vstupovat ve vymezených případech do soudních řízení i v netrestní oblasti, neboť státní zástupce má být strážcem společných zájmů občanů.

- Vláda již v loňském roce navrhla reformu správního soudnictví, která též předpokládá vytvoření Nejvyššího správního soudu jako druhého vrcholu soudní soustavy. Reforma, v níž budeme i nadále pokračovat, sleduje jako hlavní cíl prohloubení kontroly zákonnosti rozhodování správních orgánů. Úprava správního soudnictví musí umožňovat, aby soudy (popř. jiné nezávislé orgány) mohly působit jak vůči správním rozhodnutím státu, tak vůči aktům samosprávných subjektů (obcí a krajů), aby mohly přezkoumávat i skutkový stav, z něhož vycházela napadená správní rozhodnutí (plná jurisdikce v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech) a aby mohly chránit také před nezákonnou nečinností veřejné správy. ČSSD proto vybuduje systém funkčního správního soudnictví s možností doplňkové existence nezávislých přezkumných tribunálů.

- Efektivní výkon hospodářských funkcí státu, ochranu jeho majetkových zájmů a hospodárné nakládání se státním majetkem je třeba zajistit mimo jiné zřízením finanční prokuratury a rozšířením rozsahu působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu v souladu s funkcemi, jež má tento nezávislý orgán vykonávat podle asociační dohody s EU.

- Zvláštní a trvalou pozornost si zaslouží právní úprava řešení konfliktních vztahů - mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, mezi výrobcí a spotřebiteli, mezi majiteli domů a nájemníky atd., zabezpečující pohotové a rychlé řešení konfliktů orgány veřejné správy včetně jejich krajních projevů (např. stávky).

IV.1.4. Ochrana základních práv

Práva občanů ČR i každé lidské bytosti jsou zaručena Ústavou, Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami, zejména Evropskou úmluvou o ochraně základních práv a svobod. ČSSD usiluje o vytvoření společnosti svobody a solidarity, založené na vzájemné toleranci a úctě, svobodě myšlení, svědomí a náboženského vyznání a na politické pluralitě. Vycházíme ze zásady, že zákony platí pro každého stejně, s každým právem je spojena povinnost a odpovědnost. Princip rovnosti v sociální sféře ČSSD chápe jako potřebu zásahů proti existující nerovnosti tam, kde neúměrně omezuje všeobecnou dostupnost hodnot, na nichž jsou založena lidská práva. Reformní projekty (proti diskriminacím různého druhu) takových opatření posuzuje ČSSD ve vztahu k této nerovnosti, a proto odmítá tendenci klást proti nim princip formální rovnosti, jenž ve svých důsledcích nerovnost prohlubuje. V takto odůvodněných případech je proto nezbytné vytváření podmínek pro vyrovnání příležitosti.

- Pro ČSSD jsou nepřijatelné představy o neslučitelnosti svobody a rovnosti. Principy svobody, důstojnosti a rovnosti, z nichž vychází idea lidských práv, ČSSD uznává jako rovnocenné a rovně zavazující. Nemůžeme být lhostejní k bagatelizaci tzv. práv třetí generace či „práv solidarity“, tj. práv hospodářských, sociálních a kulturních, jež demokracii dávají charakter sociálního státu. Tato základní práva vnáší do právní a politické oblasti humanizující, morální kritéria, k nimž by jakákoli vláda měla být vnímavá. Toto pojetí je vlastní sociální demokracii jak vládnoucí, tak opoziční. Úctu k právům a svobodám

člověka a občana, k níž Ústava stát zavazuje, považuje ČSSD za základní kritérium odpovědné a tvůrčí demokratické politiky.

- Budeme prosazovat opatření vedoucí k faktické rovnosti šancí žen a mužů ve společnosti.

- ČSSD vychází z přesvědčení, že jedním ze základních zdrojů důstojnosti člověka, úcty k člověku a sebeúcty člověka je práce. Proto považujeme politiku zaměstnanosti, vzdělanosti a všestranné socializace za základ své i národní orientace. Nezbytnost sociálních sítí chápeme prvořadě jako důsledek systémových nedostatků. Redukce těchto sítí nemůže být řízena příkazem „štíhlého státu“, ale pouze racionálním a zároveň humánním zřetelem a spočívá především v odstraňování těchto nedostatků. Nakolik ČSSD spojuje lidskou důstojnost s prací, natolik je její sociální politika antiparazitní jak v úrovni chudoby, tak v úrovni bohatství. Principy solidarity a spravedlnosti se prověřují a pěstují právě v prostoru hospodářských, sociálních a kulturních práv.

- Za prioritu ochrany základních práv považuje ČSSD právo na bezpečnost občanů, jejich života, zdraví a majetku před pachateli trestné činnosti. Proto hodlá energicky čelit všem formám trestné činnosti, zejména organizovanému zločinu, bez ohledu na postavení nebo původ pachatelů. Budeme prosazovat, aby státní orgány účinně zajišťovaly ochranu před útoky na základní lidská práva a svobody a samy na ně také neútočily.

- Vláda ČSSD v uplynulém volebním období předložila a Parlament schválil zákon o právech příslušníků národnostních menšin. Budeme i nadále usilovat o to, aby příslušníkům národnostních a etnických menšin bylo umožněno svobodné uplatňování jejich práv. Budeme dbát na důsledné dodržování a naplňování závazků vyplývajících z Listiny základních práv a svobod, z Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin i mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace. Tuto ochranu budeme aplikovat do souvisejících zákonů, a to ve všech oblastech. Naší snahou však současně je, aby si česká společnost zachovala svoji identitu v rámci společnosti multikulturní, charakteristické pro sjednocovanou Evropu.

- Pozornost budeme věnovat všem menšinám žijícím v České republice, nicméně nejvážnější a nesporně nejsložitější problém (jenž je i evropským problémem) vidíme v soužití majoritní části společnosti s romskou menšinou. Romskou komunitu považujeme za přirozenou součást české společnosti. Občanský princip jako základ řešení tohoto problému bude doplňován specifickými programy určenými pro romskou menšinu v těch případech, kdy dosavadní handicapy nelze překonat přístupy uplatňovanými vůči společnosti jako celku. Připravíme programy, které povedou ke zlepšení informovanosti české většiny o Romech a ke zvýšení vzdělanosti Romů. Upravíme systém sociálních dávek a sociální pomoci tak, aby motivoval ke vzdělávání, ke zvyšování kvalifikace a k úsilí o získání práce. Při řešení těchto otázek chceme spolupracovat s nejširší romskou komunitou.

- Budeme dávat přednost prevenci a nejrůznějším sociálním a kulturním programům. Rozhodně a důsledně budeme vystupovat proti xenofobii, kulturní a sociální netoleranci a jakýmkoli rasistickým projevům. Pro uplatňování právní i faktické ochrany proti rasové diskriminaci a dalším rasově motivovaným činům budeme prosazovat využívání nejen trestního postihu zvláště nebezpečných útoků podle již platných ustanovení trestního zákona, nýbrž i všech možností, které má k dispozici veřejná správa. Budeme dbát na to, aby policie i ostatní státní orgány důsledně postupovaly v represii vůči pachatelům rasově motivovaných trestných činů.

- Budeme také podporovat vznikající občanská sdružení a podobné neziskové organizace v jejich činnostech při ochraně lidských práv jako jednu z částí občanské společnosti, spolupracující s Veřejným ochráncem práv.

- Znovu předložíme zákon o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví.

IV.2. EKONOMICKÁ POLITIKA

Sociálně demokratická vláda završila své první čtyřleté období. Její výsledky jsou v ekonomice, i přes její postavení menšinové vlády, velmi přesvědčivé a získaly jí i uznání mezinárodních institucí. Převzala vládní odpovědnost v době, kdy selhala chybná strategie transformace přijatá na počátku 90. let. Nezvládnutí základních kroků transformace stejně jako konkrétní opatření hospodářské politiky předchozích vlád vyústily do poklesu ekonomiky a zhoršení pozice ČR vůči ostatním zemím ve střední Evropě a vůči zemím EU.

Vládě ČSSD se podařilo zastavit hospodářský pokles a postupně obnovit ekonomický růst. Soustředila se přitom na podporu růstu exportu prostřednictvím Exportní, garanční a pojišťovací společnosti (EGAP) a České exportní banky (ČEB) stejně jako systémem nefinanční podpory obchodu prostřednictvím agentury Czechtrade. Byl zahájen proces restrukturalizace velkých průmyslových podniků ohrožených bankrotem. Tento ambiciózní projekt se pozvolna daří naplňovat a první výsledky jsou velmi uspokojivé.

Systémem pobídek pro domácí i přímé zahraniční investice byly vytvořeny moderní průmyslové kapacity a nové pracovní příležitosti.

Za uplynulé tři roky byl příliv přímých zahraničních investic podstatně větší než za celé předcházející období.

Na druhé straně se vládě – vlivem jejího postavení jako menšinové vlády – nepodařilo zejména prosadit opatření týkající se daní: zákon o přiznání majetku nad stanovenou hranici, zavedení registračních pokladen v obchodě jako předpokladu pro odbourání rozsáhlejších daňových úniků, stejně jako zjednodušení daňových předpisů (vč. zavedení daňových paušálů, zavedení kolků spotřební daně na alkohol atd.). Parlament nedal souhlas ani ke zpřísnění zákona o konfliktu zájmů a k ustavení celní a finanční stráže. I přes tyto nezdary však budeme i nadále usilovat o zavedení těchto opatření do praxe.

V souhrnu lze hospodářskou politiku vlády ČSSD považovat za úspěšnou, neboť dokázala z velké části splnit cíle stabilizační fáze ekonomiky, které si vytyčila ve svém volebním programu. Úspěšně zvládla i další fázi – nastartování ekonomického růstu. I přes nové problémy a hrozby, zejména ve vnějším prostředí, je směr vývoje ekonomiky nadějný a naplňuje optimistická očekávání, že po překonání těchto problémů může nastoupit období rychlejšího dlouhodobějšího růstu založeného na pokračující restrukturalizaci a modernizaci silnici podnikové sféry, schopné konkurence i s vyspělými výrobci v Evropě.

Vláda však především začala s plnou zodpovědností řešit, na rozdíl od předchozího období, otázky přípravy české ekonomiky na vstup do EU. Rozvinuly se intenzivní práce na přebírání evropské legislativy, na propojení hlavních mechanismů regulace trhů, sladování nástrojů hospodářské politiky a další. Naším cílem je uzavřít celé vyjednávání o přijetí za člena EU do poloviny roku 2002. Tím by se ČR výrazně posunula do popředí mezi kandidátskými zeměmi.

IV.2.1. Priority hospodářské politiky

V hospodářské politice ČSSD bude v nadcházejícím období sledovat dvě hlavní priority:

- hospodářský růst podporující růst kvality života,
- členství v EU.

Obě tyto priority jsou vzájemně provázány a sociální demokracie si uvědomuje, že budoucnost a prosperita české ekonomiky je spojena s rozvojem EU. Je přesvědčena, že pouze v rámci EU může naše ekonomika dosahovat vyššího hospodářského růstu. Jako plnoprávná členská země se může podílet nejen na výsledcích hospodářského rozvoje tohoto společenství, ale může se také podílet na formování jeho pravidel a na rozhodování o jeho cílech. Tuto historickou šanci – být plnoprávným členem úspěšného hospodářského a politického seskupení v Evropě – ČSSD nechce promarnit a vynaloží veškeré úsilí, aby se ČR v nejbližších čtyřech letech členem EU stala.

Sociální demokracie považuje hospodářský růst za rozhodující měřítko úspěšnosti své hospodářské politiky. Jen taková ekonomika, která se rozvíjí a je schopna vytvářet rostoucí objem zdrojů pro růst životní úrovně lidí, může být považována za úspěšnou a může obstát v mezinárodní soutěži.

Nadcházející čtyřleté období budou profilovat dvě významné etapy. Do roku 2004 bude hlavní úsilí hospodářské politiky směřováno k přípravě české ekonomiky na přijetí do EU. V ní je nutno učinit všechny nezbytné kroky na naší straně k připravenosti ČR na členství tak, aby ČR mohla být zařazena do první skupiny kandidátů.

Další etapa, po přijetí ČR do EU, pak bude ovlivněna zejména úsilím o další rychlé zvyšování konkurenceschopnosti našich výrobců v podmínkách náročného trhu EU, kde budou vystaveni i silnější konkurenci ze strany výrobců z ostatních zemí. Jde však také o to, aby dokázali daleko lépe využít všech předností nového velkého trhu i podmínek a podpor, které EU poskytuje. Sociální demokracie se proto zasadí o posílení konkurenceschopnosti nejen velkých, ale zejména sektoru malých a středních firem, které mohou být v integračním procesu nejvíce ohroženy. Dosažení rozumné úrovně ochrany našich výrobců a pomoc při jejich přizpůsobení novým trhům považujeme za důležitou součást naší politiky podpory hospodářského růstu.

Stejně tak ČSSD vyvine všechno nezbytné úsilí i k tomu, aby bylo možné již od počátku čerpat všechny výhody členství v EU. Jsme si však také vědomi, že nalezení rozumné shody mezi členskými zeměmi EU (zejména nejbližšími sousedy) a kandidátskými zeměmi vyžaduje rovněž hledání vzájemně přijatelných kompromisů, a to na obou stranách jednacího stolu.

Sociální demokracie se vším důrazem a vážností prohlašuje, že v členství v EU spatřuje záruku budoucí prosperity naší země a blahobytu jejích občanů a že nevidí žádnou rozumnou alternativu naší budoucnosti než členství v EU. Pro každou nově přijatou zemi, zejména méně rozvinutou, znamená vstup do EU vždy urychlení dlouhodobého hospodářského rozvoje, rychlejší růst životní úrovně a rychlejší překonávání zaostalosti vůči vyspělým zemím. Jsme přesvědčeni, že tak tomu bude i v případě naší země, která k tomu má všechny předpoklady.

Rychlý ekonomický růst potřebujeme dosahovat nejen několik let, ale dlouhodobě, aby bylo možné překonat ekonomické zaostávání za členskými státy Evropské unie. Základem dlouhodobého růstu je především vysoký růst produktivity spočívající na technologické modernizaci ekonomiky.

Trvalejší rychlý růst však vyžaduje rozsáhlé investice nejen do nových technologií, změny v systému organizace a řízení, ale především investice do vzdělání a kvalifikace lidí. Oživení technického a učňovského školství, rekvalifikační programy a orientace na výhledové vytvoření soustavy celoživotního vzdělávání (vč. postgraduálního studia inovačního charakteru) patří k základním kamenům naší koncepce hospodářského růstu.

Odmítáme ale zjednodušené představy zužující rozvoj hospodářství pouze na hmotnou spotřebu. Dlouhodobý růst českého hospodářství bude daleko bohatší, rozvinou-li se věda, školství, kultura a aktivní využívání volného času. Takový růst by se mohl stát trvale udržitelným v ekologickém i ekonomickém smyslu slova.

Mezi priority hospodářské politiky sociální demokracie patří také úsilí o vytváření nových pracovních míst a snižování míry nezaměstnanosti, která se stává tíživým problémem zejména v některých regionech. Usilujeme proto o zvýšení mobility pracovních sil a budeme vytvářet tomu odpovídající podmínky. V našem úsilí o rychlý hospodářský růst se budeme také zaměřovat na podporu domácího kapitálu a podporu úspor jako zdroje pro tuzemskou investiční výstavbu.

Za důležitý prvek naší hospodářské politiky považujeme nutnost daleko vyváženějšího poměru mezi politikou stlačování inflace a dlouhodobě prioritní podporou hospodářského růstu. Usilujeme o takovou hospodářskou politiku, která dovede pružně reagovat na podněty z podnikové sféry, kapitálového trhu a bankovní sféry i využít poznatků zkušených manažerů a podnikatelů.

IV.2.2. Daňová politika a veřejné rozpočty

ČSSD se zasazuje za reformu veřejných financí. Její koncepci však, na rozdíl od ostatních stran, chápe jako komplex vzájemně provázaných opatření, která budou řešit jak otázky sociálního zabezpečení, penzijního pojištění a mimorozpočtových fondů, tak i státního rozpočtu.

Projekt takové reformy chce předložit k rozsáhlejší diskusi jak v odborných kruzích, tak i široké veřejnosti. Uvědomuje si, že je nutné nalézt spravedlivé řešení jak pro generaci lidí blížících se důchodovému věku, tak i pro nejmladší generace. Musí to být takové řešení, které překoná zděděné problémy napjatosti státních financí a růstu státního dluhu.

V koncepcích sociální demokracie není místo pro laciné argumenty snižování daňového břemene doprovázené - nevyslovenými - škrti řady výdajů nutných pro zabezpečení chodu celé společnosti, pro zdravotní péči, bezplatné školství a další. Domníváme se, že daňové zatížení musí být spravedlivě rozloženo mezi zaměstnance a zaměstnavatele, mezi malé a vysoké příjmy. Budeme i nadále usilovat o potlačení daňových úniků a důsledný výběr daní.

Nehodláme zajišťovat rozpočtové příjmy celkovým zvyšováním daňových sazeb, které však nechceme ani předčasně snižovat, neboť jsme v tom, vinou minulých vlád, předběhli velkou část zemí EU. Chceme proto celkové daňové zatížení hrubého domácího produktu (HDP) stabilizovat a změnit strukturu daní. Základním kritériem pro rozhodování je jejich přínos pro stimulaci ekonomického rozvoje jako předpokladu rozvoje sociálního. Proto chceme současnou soustavu daní postupně modifikovat.

V prvé řadě pokládáme za nutné dosavadní systém daňových zákonů zjednodušit a učinit přehlednějším. Za základní koncepční směr považujeme posílení váhy přímých daní oproti nepřímým daním. Pokládáme za správné, aby v systému daní existoval i nadále prvek solidarity. Navrhujeme proto prohloubení progresse zdanění příjmů fyzických osob (včetně možnosti společného zdanění příjmů manželů) a přizpůsobení daně z nemovitosti úrovni v evropských zemích.

V zájmu daňové spravedlnosti i účinnějšího výběru daní chceme u osob samostatně výdělečně činných zavést další daňové paušály a pojistné sociálního zabezpečení přiblížit k úrovni pojistného zaměstnanců. Budeme usilovat o daňové zohlednění rodičovství.

Ve správě daní považujeme za nutné přesunout hlavní pozornost od kontroly výdajů ke kontrole příjmů a na posílení kontroly právnických osob. Nadále budeme prosazovat zavedení registračních pokladen.

V daňovém systému je nutné uvažovat o poskytování dočasných výhod podle jasných, jednotných pravidel (vyklučujících byrokratickou zvlášť nebo korupci státních úředníků), podporujících konkurenční způsobilost podniků a zahrnujících i zákonem vymezenou podporu neziskovým organizacím. Bude také nutné počítat s úpravami majetkových daní (popř. zavést další, např. z přírůstku majetku při současném stanovení vyššího objemu nezdanitelného majetku).

Uvědomujeme si také, že řešení těchto problémů (zejména napjatost rozpočtu a umořování dluhů vzniklých za minulých vlád, které teprve vláda sociální demokracie začala zodpovědně řešit) nemůže být záležitostí krátkodobou, nemá-li neúnosně zatížit možnosti fungování zejména odvětví odkázaných na rozpočtové příjmy a podvázat budoucí rozvoj ekonomiky. Požadujeme proto, aby část příjmů z privatizace byla použita na investice (na infrastrukturu, byty a další) a nikoli jen na úhradu rozpočtových schodků (vzniklých

jako důsledek chybné transformace).

Dlouhodobě vyrovnaný rozpočet na úrovni centra - s autonomií regionálních a místních rozpočtů při nejmenší nutné míře přerozdělování - je naším perspektivním cílem. Významných úspor rozpočtových výdajů lze docílit racionalizací státní správy. Převod maxima objemu rozpočtových prostředků na co nejnižší stupeň samosprávy navíc omezí plýtvání prostředky daňových poplatníků, neboť zde lze počítat se zvýšením průhlednosti a tím i možností veřejné kontroly jednotlivých rozpočtových kapitol.

V souvislosti s ukončením procesu masové privatizace navrhujeme následně zrušit Fond národního majetku a výkon jeho činnosti převést na jiné instituce. Za významný zdroj úspor je nutné považovat i společný výběr daní a pojistného, který by nepochybně zjednodušil dosavadní agendu.

IV.2.3. Podpora konkurenční schopnosti ekonomiky

ČSSD se orientuje na vytváření podmínek umožňujících podnikům „investice do produktivity“ a budoucí expanzi.

Dlouhodobě je základem konkurenční schopnosti výzkum a vývoj, nezbytný pro zvyšování produktivity a zavádění moderních technologií včetně výsledků in-formační revoluce. Na tomto poli rozvineme státní podporu prostřednictvím podílového finan-cování, grantů, zakládání vědeckotechnických parků za spoluúčasti výzkumných ústavů a vysokých škol, ale i nehmotných investic formou poradenství a ško-lení nových manažerů. Za jednu z priorit považujeme podporu rozvoje informační společnosti, zejména aplikací vázaných na internet.

Rozvoj malých a středních podniků je ve vyspělých zemích všeobecně uznáván jako významný faktor ekonomického rozvoje. Vliv malých a středních podniků na rozvoj české ekonomiky je ještě významnější, neboť mají vysoký inovační potenciál, podstatně rozšiřují konkurenční prostředí a jejich nenahraditelná schopnost absorbovat uvolňované pracovní síly stabilizuje ekonomický i politický systém. I když v minulých letech byla větší pozornost věnována řešení problémů velkých podniků (silně postižených kuponovou privatizací), považujeme nyní za účelné klást větší důraz i na podstatné rozšíření přímé i nepřímé podpory malých a středních podniků, která je tradiční součástí hospodářské politiky sociálně demokratických stran.

Chceme i nadále pokračovat v regulaci a zprůhlednění kapitálového trhu, které považujeme za prvořadý úkol a předpoklad ob-novení důvěry obyvatelstva v české finanční trhy. Budeme pokračovat v krocích k podstatnému zvýšení transparentnosti kapitálového trhu, aby mechanismus přerozdělování volných finančních zdrojů vytvářel dobré podmínky pro rozvoj národního hospodářství (např. prostřednictvím podnikových obligací).

V jednotlivých odvětvích to znamená zejména :

- zvýšení konkurenční způsobilosti průmyslu a zvýšení vývozu jeho produkce – zvláště pokud jde o výroby zhodnocující kvalifikovanou práci – je důležitou součástí hospodářské politiky ČSSD. Chceme dále posilovat příznivé podmínky pro zvýšení přílivu zahraničního kapitálu, zaměřeného zejména na rozvojové, modernizační a proexportní investice, zvláště do kvalifikovanějších výrob. Zvláště náročným úkolem je přitom podpora pozvolna se rozvíjejících životaschopných složek strojírenství a dalších našich tradičních výrob.
- úsilí o důraznou realizaci a postupné završení programů revitalizace a restrukturalizace životaschopných klíčových podniků českého průmyslu s perspektivou posílit jejich konkurenční schopnost při rozšiřování jejich domácí i zahraniční působnosti. Budeme však uskutečňovat vyváženou průmyslovou politiku nejen vůči velkým, ale i malým a středním podnikům, které zůstávají z řady důvodů v nevýhodě vůči velkému průmyslu.
- další úsilí o prohloubení exportní výkonnosti českých podniků. Je třeba dovršit sjednocení informační základny pro české exportéry se zaměřením na konkrétní obchodní příležitosti. Prosazovat větší počet specialistů na zahraniční obchod při obsazování míst na obchodních odděleních zastupitelských úřadů, a to především na perspektivních vzdálených trzích Asie či Jižní Ameriky. Budeme pokračovat v politice dostupných vývozních úvěrů, exportního pojištění a garancí. Nedílnou součástí zvyšování konkurenční schopnosti českého průmyslu jsou i sociální programy pro uvolňované pracovníky, především jejich requalifikace.

K principům energetické politiky patří orientace na snižování energetické náročnosti v podnikatelské sféře i v domácnostech. Chceme se zaměřit na větší využívání primárních zdrojů šetrných k životnímu prostředí a technologií, umožňujících co nejúčinnější a nejšetrnější využití tradičních zdrojů, lokálně také na hospodárné využití alternativních a obnovitelných zdrojů.

Rozvoj zemědělství a venkova je další z našich politických priorit. Nejde při tom zdaleka jen o rozvoj zemědělské výroby, ale o plný a

bohatý život všech občanů žijících na vesnici. Za jeden ze základů prosperujícího venkova považujeme rozvoj zemědělského sektoru, tj. zemědělství a lesnictví. ČSSD si je vědoma, že

- dotace pro zemědělce mají význam pro ovlivňování vývoje cen potravin,
- stabilita současného světa - klimatická, politická a ekonomická - je křehká a snadno zranitelná,
- neúnosný ekonomický tlak na zemědělce vede k překračování biologických bariér a ohrožuje zdravotní bezpečnost potravin.

V zemědělství se proto soustředíme zejména na

- zabezpečení potravinové bezpečnosti, jak z hlediska množství, tak kvality; systémem podpor zlepšíme podnikatelské prostředí a umožníme zemědělcům z produkčních oblastí spravedlivou soutěž se zemědělci z EU; v období před vstupem do EU podpoříme rozvoj potravinářského průmyslu. Při vyjednávání o vstupu do EU zajistíme maximální prostor pro další rozvoj produkce (produkční kvóty pro jednotlivé komodity) v rámci kvotace EU,
- respektování mimoprodukční funkce zemědělství v oblastech s nevýhodnými přírodními podmínkami, kde umožníme systémem dotací existenci zemědělců v krajině (s možností využít diferencovanou platbu za její údržbu, zlepšení kvality krajiny a životního prostředí),
- jeho sociální a hospodářské funkce na venkově ve spolupráci s dalšími resorty státní správy a umožníme tak rozvoj kvality života na venkově (dostupnost školství, zdravotnictví, kultury apod.).

Zemědělství zachováme funkční na celé ploše zemědělské půdy, aby bylo možné pružně reagovat na jakékoliv politické, hospodářské nebo klimatické změny.

Budeme i nadále podporovat sdružování prvovýrobců do obchodních organizací, zasáheme proti nekalým praktikám prodejních řetězců, které různými cestami (zneužívání dominantního postavení k tlaku na nízké nákupní ceny, odložení splatnosti dodávek atd.) dosahují přerozdělení zisku ve svůj prospěch.

Budeme podporovat formy ekologicky únosné zemědělské velkovýroby, kterou považujeme za ekonomicky efektivnější, bez ohledu na to, zda jde o zemědělská družstva, společnosti nebo soukromě hospodařící rolníky.

Chceme umožnit zemědělským podnikatelům nabývat půdu za výhodných podmínek, aby došlo ke sladění její majetkové držby a užívatelských práv.

Lesy nadále považujeme za významné celospolečenské vlastnictví a lesní hospodářství budeme orientovat na trvalý rozvoj jejich produkčních, a mimoprodukčních funkcí a zlepšování zdravotního stavu lesů. Trváme na tom, aby nedošlo ke zvýšení objemu těžby nad úroveň objemu přírůstu dřevní hmoty. Les musí zůstat přístupný všem organismům včetně lidí, využitelný pro sportovní, rekreační a myslivecké účely. Garantem splnění těchto cílů jsou stabilizované vlastnické struktury správců lesů, a proto je pro nás nepřijatelné, aby docházelo k jejich atomizaci.

ČSSD vnímá problematiku venkova se všemi jeho současnými problémy. Chceme se proto zabývat i problematikami občanských sdružení, jejichž význam v souvislosti s transformací venkova stále stoupá. Jsou to myslivci, rybáři, zahrádkáři, včelaři, chovatelé drobného domácího zvířectva a další. Chceme s těmito organizacemi spolupracovat a nabízíme jim naši podporu.

Ve stavebnictví chceme navázat na jeho úspěšný rozvoj v posledních letech, neboť má velký význam pro rozvoj navazujících průmyslových odvětví a také významné multiplikační efekty v zaměstnanosti. Za priority považujeme postupně dosáhnout intenzity stavění obvyklé v zemích EU a podporu výstavby dopravní a technické infrastruktury, bytové výstavby, regeneraci panelových sídlišť a výstavbu pro ekologii.

Dopravní politiku ČR zaměřujeme v souladu s dopravní politikou Evropské unie na zvýšení kvality a bezpečnosti dopravy, podporu přepravních nabídek šetrných k životnímu prostředí, průhlednost veřejných financí, podílejících se na činnosti dopravy a rozšiřování obecných služeb ve veřejném zájmu v dopravě a zkvalitnění dopravní obsluhy v regionech. Usilujeme o takový rozvoj dopravy, který

je únosný z hlediska životního prostředí a životních podmínek. Budeme posilovat právo občanů mít přístup k dopravním službám o vysoké kvalitě a za přijatelnou cenu.

Klíčovou otázkou je pro nás transformace železnice. Musí umožnit zvýšení podílu železnice na dopravním trhu namísto její likvidace, zvýšený rozsah a kvalitu jejich podnikatelských aktivit, vyvolání poptávky nabídkou služeb, samozřejmě při nezbytné racionalizaci. Budeme sledovat postup výstavby koridorů, umožňujících zrychlení dálkové dopravy i rekonstrukci současné infrastruktury, včetně zkapacitnění pozemních komunikací, zejména spoluprací veřejného a soukromého kapitálu.

Současně budeme pokračovat v urychleném budování základní sítě dálnic a rychlostních silnic a v jejím napojování na mezinárodní dálniční síť. Tam, kde je to ekologicky a ekonomicky únosné, obnovíme vybudované vodní cesty a podpoříme rozvoj vodní dopravy.

Jsme si vědomi významu letecké přepravy, proto podporujeme její dynamický růst s využitím letišť i mimo Prahu.

Plně se stavíme za vybudování sítě cyklistických stezek i jejich propojení železniční dopravou.

Zabezpečíme základní dopravní obsluhu po celém území státu jako součást občanských a sociálních práv každého občana Evropy. Dáváme přednost kvalitní veřejné hromadné osobní dopravě před dopravou individuální všude tam, kde to je účelné a únosné a vytvoříme předpoklady rozvoje jejich integrovaných systémů v osobní i nákladní přepravě, v nichž při konkurenceschopné úrovni nabídky služeb bude každý druh dopravy zajišťovat tu část výkonů, jež bude mít při celkově vysoké kvalitě z celospolečenského hlediska nejnižší náklady a bude nejpřijatelnější pro životní prostředí.

Ve spojích rozvineme dlouhodobou politiku budování telekomunikací pro 21. století - všeobecně dostupných, globálních vysokokapacitních informačních tras, znalostních center a osobních informačně-komunikačních systémů. Pokládáme za nezbytné vytvořit pro ně jak legislativní podmínky, tak ekonomické předpoklady, zejména akceptováním evropského pojetí zajištění obecné dostupnosti služeb i na tomto poli. V souladu s politikou Evropské unie budeme podporovat další liberalizaci telekomunikačního trhu mimo jiné zavedením přenositelnosti telefonních čísel i pro mobilní operátory. Posílením pravomocí nezávislého regulátora - Českého telekomunikačního úřadu - budeme zachovávat vliv státu na liberalizovaný telekomunikační trh. Setrvalým úkolem je v maximální míře zpřístupnit tyto technologie státní a veřejné správě, školám a kulturním centrům jako předpoklad pro vytváření informační a vzdělanostní společnosti.

Rozvoj služeb prostupuje všechny naše dílčí hospodářské politiky. Jde nám přitom nejen o tradiční služby materiální povahy, ale také - a v mnohém především - o ony moderní druhy služeb v informatice i dalších oborech, bez jejich rozvoje je nepředstavitelné naplnění hlavní linie celé naší hospodářské politiky: přechodu zastarávající industriální ekonomiky k nové, označované jako ekonomika založená na vědomostech a znalostech.

ČSSD podpoří rozvoj cestovního ruchu a lázeňství jako odvětví, vytvářejících vysokou přidanou hodnotu, šetrných k energetickým zdrojům a přírodě.

IV.2.4. Ochrana hospodářské soutěže a regulace trhu

V uplynulém období byl završen proces masové privatizace a pozice státu jako vlastníka se redukuje jen na některé vybrané obory a podniky (pošta, případně vodní hospodářství, rozhodující síť v dopravě, veřejnoprávní zdravotnictví - velké nemocnice, školství a podniky důležité z důvodů obranyschopnosti). I v této omezené oblasti působení však chceme zajistit důrazné uplatňování vlastnických práv státu.

Výrazně vzroste v příštím období úloha státu při ochraně hospodářské soutěže, zejména v hlavních síťových odvětvích - dodávky plynu, elektřiny, vody a další oblasti - kde by mohlo existovat nebezpečí omezení hospodářské soutěže. Mohlo by dojít k nerovnoprávnému postavení dodavatele a odběratele, zvláště drobných spotřebitelů. Nelze také vyloučit pokusy o kartelové dohody o cenách či dodacích podmínkách.

Nepřipustíme, aby státní monopol byl nahrazen monopolem soukromým. Ve všech těchto i dalších případech rozhodně podpoříme zásah příslušných regulačních orgánů státu, které mají ochránit zájmy slabší smluvní strany, hlavně z okruhu živnostníků, malého a středního podnikání a zákazníků z řad obyvatelstva.

Ochranu spotřebitele považujeme za důležitý úkol také při zajištění kvalitativních parametrů a zdravotní nezávadnosti výrobků a jejich neškodnosti vůči životnímu prostředí.

Podpoříme všechny kroky vedoucí ke zprůhlednění a kultivaci podnikání. Rozhodně vystoupíme proti pokusům o zneužívání veřejných soutěží a dalším nekalým praktikám. Usilujeme o to, aby kultivace ekonomického prostředí i právní a etické rámce podnikání byly plně v souladu s moderními tržními ekonomikami.

IV.3. SOCIÁLNÍ POLITIKA

IV. 3.1. Sociální práva a sociální stát

ČSSD usiluje o to, aby všem občanům naší země byla nabídnuta rovná příležitost pro realizaci jejich dispozic a schopností, rovný přístup ke vzdělání, práci, k občanskému i osobnímu uplatnění, pro dodržení zásady, aby finanční a morální ocenění jejich práce odpovídalo jejich kvalifikaci a výkonu. Pouze společnost, založenou na lidské solidaritě a fungujícím sociálním státu, kde všichni mohou vést – pokud chtějí – plnohodnotný a lidsky důstojný život, je možné nazvat společností sociálně spravedlivou, a tím v pravdě svobodnou. Taková společnost nabízí všem možnost vyhnout se pasti chudoby a možnost aktivního uplatnění i těm, jimž by v tom jinak bránily jejich fyzické, psychické či sociální handicap.

Sociální stát vychází z předpokladu, že sociální podmínky, v nichž lidé žijí, nejsou jen věcí jedinců samotných či jejich rodin, nýbrž i věcí veřejnou. Proto zaručuje každému občanovi alespoň určité uznané minimum podpory a pomoci v různých životních situacích, které by jej či jeho rodinu ohrožovaly nebo nepřipustně omezovaly, v podobě veřejných sociálních služeb. Současně ale budeme důsledně bránit pokusům tyto vymoženosti zneužívat.

Usilujeme ovšem o takový sociální stát, který vede k aktivitě, umožňuje ji a podporuje. Klíčové místo v něm má dostupná produktivní práce. Především prostřednictvím práce se člověk realizuje ve společnosti; podle svého přínosu má být také odměňován.

Jde nám o humánní, sociálně spravedlivou a demokratickou společnost s ekonomikou založenou na tržním hospodářství. Kapitalistický trh ponechaný sám sobě je nelidský a rozkládá společnost. Proto je třeba regulovat jeho působení prostřednictvím sociálního státu.

Jedině sociální stát je schopen překonat odstředivou sílu trhu štěpící lidi na chudé a ještě chudší na jedné straně a bohaté a ještě bohatší na straně druhé. Udržuje a rozvíjí sociální soudržnost, bez níž by společnost čekaly vážné sociální konflikty, politické otřesy a krize.

Prostřednictvím sociálního státu se zároveň prosazuje zásada rovnosti příležitostí. Znamená to, že každý člověk bez ohledu na svůj původ má dostat šanci, aby mohl rozvinout své schopnosti, aby se mohl plně realizovat.

Sociální stát je státem demokratickým – opírá se o vůli lidu. Respektuje právo na svobodu sdružování, kolektivní vyjednávání a petiční a jiná práva s tím spojená. Vede plnokrevný sociální dialog s odbory a zaměstnavatelskými svazy na půdě tripartity. Rozvíjí mnohostrannou partnerskou spolupráci s neziskovými organizacemi a s dalšími představiteli veřejného života i s občany samotnými. Přizpůsobuje své cíle a nástroje v souladu s měnícími se potřebami občanů.

Efekty dobře fungujícího sociálního státu v podobě uplatnění talentů, vědomostí, kvalifikace a schopností lidí představují stále významnější zdroj dlouhodobého hospodářského a kulturního rozkvětu země.

Neoliberální výklad sociálního státu jako darmožrouta peněz daňových poplatníků je chybný a nebezpečný. Právě tak jako komunistické pojetí autoritativního zaopatřovacího státu omezujícího prostor pro svobodnou volbu a převzetí přiměřené míry odpovědnosti samotných občanů za vlastní osud.

Česká republika se přijetím ústavní Listiny základních práv a svobod přihlásila k evropské tradici sociálního státu. Kromě Ústavy je vázána i zněním Všeobecné deklarace lidských práv a ratifikovaných mezinárodních úmluv: Paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech Evropské sociální charty a klíčových úmluv Mezinárodní organizace práce. Jde o plnokrevné vymezení nezadatelných sociálních práv, zahrnujících jak hmotné zabezpečení v situacích, kdy občan nemůže získávat prostředky na obživu vlastní prací, tak právo na ochranu zdraví, na vzdělání, na podporu rodičovství a rodiny, nemluvě o tradičních sociálních právech - práva na svobodnou volbu povolání, na ochranu v pracovně právních vztazích, na spravedlivou odměnu za práci, na sdružování za účelem hájení hospodářských či sociálních zájmů a práva na práci či alespoň na hmotné zabezpečení v případě její ztráty.

Práve na práci v demokratické společnosti rozumíme možnost si svobodně zvolit zaměstnání v uspokojivých pracovních podmínkách za přiměřenou odměnu, právo získat práci v mezích společenských možností nebo podporu v nezaměstnanosti, která by občanovi zajistila přiměřenou a lidsky důstojnou životní úroveň a zároveň umožňovala a stimulovala jeho snahu opět pracovat. Právo na práci je třeba zajišťovat účinnými opatřeními na trhu práce a podporou dobrovolných a svépomocných aktivit. Je třeba je uplatňovat v rámci programů aktivní politiky zaměstnanosti včetně technického a odborného školení a výcviku i poskytováním prostředků k dosažení plné a produktivní zaměstnanosti.

Právo na uspokojivé a důstojné pracovní podmínky představuje především spravedlivou mzdu a stejnou odměnu za práci stejné hodnoty přinejmenším na úrovni minimální mzdy. Každý pracovník má nárok nejen na bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky, ale i na dostatečnou kulturu pracovněprávních vztahů samotných. Jakákoliv diskriminace v této oblasti je nepřipustná.

Právo na rodinu stát zajišťuje především tím, že vytváří potřebné podmínky pro partnerské vztahy, vstup do manželství a narození dětí. Poskytuje nejširší možnou ochranu a pomoc rodině, která je přirozenou a základní jednotkou společnosti, a to zvláště v době, kdy odpovídá za péči a výchovu nezletilých dětí. Nabízí zvláštní ochranu matkám v období před a po narození dítěte, včetně placené rodičovské dovolené i v době jejich návratu zpět do zaměstnání. Ochrňuje sirotky, organizuje ochranu a pomoc všem dětem a

mládeži proti vykořisťování, předčasnému zaměstnávání, ohrožení mravnosti a zdraví.

Právo na sociální zabezpečení patří mezi velké vymoženosti soudobé civilizace. Realizuje se prostřednictvím starobního, invalidního a pozůstalostního pojištění, dále nemocenského pojištění, úrazového pojištění a odškodnění, pojištění v nezaměstnanosti a již dříve zmíněných mateřských a rodinných dávek.

Každý občan má právo na důstojné životní minimum, na takovou životní úroveň, která by jemu a jeho rodině zajistila základní podmínky pro existenci a zdravotní péči. Toto právo mají občané i při ztrátě výdělečných možností v důsledku okolností nezávislých na jejich vůli, jako jsou nezaměstnanost, nemoc (invalidita), věk (děti a senioři) a ztráta živitele. Toto právo se promítá do norem životního minima.

Jednou věcí je ovšem ústavní vymezení sociálních práv a druhou míra, v níž jsou tato práva skutečně respektována, dodržována a hájena. ČSSD se zavazuje, že bude tato práva usilovně promítat do sociální politiky tak, aby nebyla jen prázdnou a bezobsažnou deklarací bez reálného obsahu.

Mnohé změny v sociální situaci přinese vstup České republiky do Evropské unie. Očekáváme výrazný pozitivní vliv především na vývoj sociálního a pracovního zákonodárství, na míru ochrany sociálních práv a svobod občanů. Budeme včas reagovat i na změny, které tento krok přinese na trhu práce a na hladině cen zboží a služeb. V předstihu připravíme taková opatření (včetně přerozdělování ve veřejných rozpočtech), která omezí případné negativní dopady těchto změn na minimum.

ČSSD si je vědoma toho, že sociální práva a sociální odpovědnost jsou spojitými nádobami. Bude proto usilovat o to, aby sociální stát motivoval své občany k odpovědnosti za sebe sama, za svoji rodinu a obec a zároveň nedával sociálně nezodpovědným jedincům šanci kořistit ze zdrojů, které náleží těm skutečně potřebným.

Budeme podporovat ty, jejichž práva jsou porušována proti těm, kdo práva a zákony porušují.

IV.3.2. Diferenciace příjmu a majetku

Po listopadu 1989 se v naší zemi výrazně prohloubila diferenciace příjmů a majetku. To silně ovlivňuje míru sociální soudržnosti v české společnosti. Další postup polarizace by mohl narušit důvěru v demokratické uspořádání země, neboť 80 % dotazovaných si myslí, že nerovnosti mezi lidmi představují pro českou společnost velký problém. Téměř stejný podíl obyvatel je toho názoru, že současný režim nezaručuje stejné šance pro všechny. Proto je nezbytné do hloubky analyzovat rozsah a příčiny rostoucí diferenciace, a to nejen v celostátním měřítku, ale i podle regionů.

V této souvislosti je nutné věnovat pozornost jak problému chudoby, tak kumulaci té formy bohatství, které vzniklo v příkrém rozporu s etickými pravidly vyspělé společnosti. U obou těchto krajností budeme hledat způsoby jejich omezování s pomocí jak sociální, tak daňové politiky, stejně jako potlačováním jevů parazitizmu, a to metodami slučitelnými se základními lidskými právy.

Budeme usilovat o uplatňování zásady „stejná odměna za stejnou nebo rovnocennou práci“, kterou Evropská unie zakotvuje ve svých základních dokumentech. Budeme se zasazovat o to, aby se neodůvodněně výdělkové rozdíly mezi sociálními skupinami i mezi soukromým sektorem a veřejnými službami utlumovaly.

Zvláštní pozornost budeme věnovat přetrvávajícím rozdílům v odměňování žen a mužů, a to v souvislosti s úsilím o zlepšení celkového postavení žen v naší společnosti při uplatňování zásad nediskriminace a rovnosti příležitostí. Budeme usilovat o to, aby matky nedoplácely na mateřskou roli ani v době zaměstnání ani v důchodovém věku.

IV.3.3. Zaměstnanost, pracovní vztahy a sociální dialog

Za nejtěživější sociální problém současnosti považujeme nezaměstnanost. Dostupnost práce je základní podmínkou pro důstojný život každého občana a pro vytváření sociálně spravedlivé společnosti. Proto se prvořadě orientujeme na dosažení a udržování co nejvyšší a nejstabilnější úrovně zaměstnanosti s cílem dosáhnout zaměstnanosti plné, naplňující záměr, aby každý, kdo chce a může pracovat, nacházel přiměřené zaměstnání, spočívající v právu na výdělečnou činnost ve svobodně zvoleném zaměstnání při využívání bezplatných služeb k jeho získání na trhu práce a na přiměřené hmotné zabezpečení v případě ztráty zaměstnání. Pro nastávající období je aktuální co nejvíce snížit nezaměstnanost a podstatně zmenšit rozdíly v jejím rozsahu mezi regiony.

Chceme toho dosáhnout jak cílevědomou hospodářskou politikou, jejíž integrovanou součástí je zajišťování pracovních příležitostí, tak promyšlenou aktivní politikou zaměstnanosti, kterou realizují úřady práce, samosprávné orgány a sociální partneři. Konkrétně jde o uplatňování účinných investičních pobídek a s tím spojenou podporu průmyslových zón, o využívání programů podporujících drobné a střední podnikání se zaměřením na hospodářsky slabé regiony, o podporu zaměstnanosti ve sféře veřejných služeb jak vytvářením důstojných, garantovaných pracovních podmínek ve státní službě, zdravotnictví a školství, tak podmínek pro vznik neziskových organizací na komunální úrovni. Za strategicky významné pro prosperitu země pokládáme rovněž všestrannou podporu rozvoje vysoce kvalifikovaných služeb (výzkum, vývoj, informační a softwarové systémy, poradenství apod.). Chceme zvýšit rozsah a pestrost rekvalifikací nezaměstnaných a zaměřovat je podle změny poptávky na trhu práce při aktivním zapojení zaměstnavatelů a

odborových organizací. Tím podporovat i zaměstnanost osob obtížně se uplatňujících na pracovním trhu – uchazečů bez kvalifikace, absolventů škol bez pracovních zkušeností, osob zdravotně postižených, žen s malými dětmi, romských občanů, dlouhodobě nezaměstnaných. Zvláštní pozornost budeme věnovat zaměstnávání absolventů středních škol, středních odborných učilišť a odborných učilišť. Jde nám o aktivitu nezaměstnaných. Chceme proto finančně i jinak motivovat jejich aktivitu při hledání pracovního uplatnění a současně vytvářet tlak na jejich zodpovědnost při využívání nabízených pracovních příležitostí a dodržování podmínek pro poskytování podpor a sociálních dávek.

Budeme usilovat o co nejširší soulad kvalifikační a profesní struktury pracovních sil s potřebami trhu práce, o vytváření podmínek pro vyšší územní a profesní mobilitu a adaptabilitu pracovníků. K tomu pokládáme za nutné zejména soustavně přizpůsobovat oborovou strukturu a územní rozmístění středních a vyšších odborných škol a učebních oborů, urychlit získávání jazykové a počítačové „gramotnosti“ jak mládeže, tak dospělé populace a vytvořit všechny předpoklady pro systém celoživotního vzdělávání.

Jsme proti živelnému a ilegálnímu dovozu pracovních sil, který vede ve svých důsledcích k růstu nezaměstnanosti, proti porušování standardů ochrany práce a mzdovému podbízení. Podporujeme projekt koncepčně řízené imigrace cizinců a trvalé začleňování těch, kdo budou přínosem pro hospodářský, společenský a kulturní život ČR.

Za základ sociální stability a prosperity společnosti považujeme ochranu slabšího účastníka pracovních vztahů. Na tomto základě lze dosahovat spravedlivou rovnováhu mezi prací a kapitálem. Rozhodujícím prostředkem nalézání takové rovnováhy je sociální dialog mezi představiteli zaměstnanců, zaměstnavatelů a státu, který představuje důležitý nástroj pro utváření demokratických poměrů ve společnosti, zejména pro vytváření a udržování sociálního smíru a pro uplatňování demokratických postupů na trhu práce. Jeho realizaci zejména prostřednictvím kolektivních smluv jak podnikových, tak zvláště odvětvových považujeme za nejúčinnější prostředek ochrany zaměstnanců, výraz seriózního sociálního partnerství a za prevenci sociálních konfliktů v podnicích i v celé ekonomice.

Proto chceme, aby připravovaný zákoník práce výrazně zvýšil význam kolektivních smluv. Chceme, aby zejména dal větší prostor zaměstnavatelům a odborům, pro sjednávání takových pracovních podmínek, které budou lépe vyhovovat jejich potřebám, a aby komplexní úpravou všech forem závislé práce bránil nelegální práci i obcházení pracovněprávní ochrany např. formou tzv. švarcsystému. Přitom zabezpečíme, že nedojde ke zhoršení dosavadní úrovně zákonem garantované ochrany zaměstnanců, a budeme prosazovat ratifikace dalších mezinárodních smluv, zejména úmluv Mezinárodní organizace práce, které ochranu zaměstnanců dále prohloubí. Nepřipustíme omezování odborových práv v právních předpisech a budeme dbát na to, aby nedocházelo k jejich porušování zejména na podnikové úrovni. Budeme usilovat o lepší vynutitelnost práva, včetně kolektivních smluv, soudní cestou i prostřednictvím inspekce práce. Budeme usilovat o vytvoření optimálního systému úrazového pojištění.

Máme upřímný zájem na obohacení sociálního dialogu i na rozšiřování pole působnosti pro vyjednávání státu s představiteli nejruznějších sociálních skupin, občanských sdružení a dalších neziskových organizací. Považujeme za nezbytné podporovat další rozvoj všech institucí a postupů, které přispívají k rozvoji sociálního dialogu. Zejména budeme podporovat a rozvíjet činnost Rady hospodářské a sociální dohody, kolektivního vyjednávání a dalších nově vznikajících forem sociálního dialogu na národní, odvětvové, podnikové i regionální úrovni. Usilujeme i o zapojení našich sociálních partnerů a vlády do nadnárodního sociálního dialogu, jehož význam po vstupu ČR do EU v rozvoji evropské integrace dále poroste. K tomu budeme vytvářet potřebné právní předpoklady a aktivně prosazovat využívání všech forem sociálního dialogu v praxi. Budeme posilovat úlohu sociálního dialogu v sektoru veřejných služeb.

To, jak naše země zvládne a osvojí si využívání sociálního dialogu, významně ovlivní její budoucí charakter. Budeme proto dále kultivovat podmínky pro činnost reprezentací zaměstnanců i zaměstnavatelů a dalších organizací zabývajících se ochranou hospodářských a sociálních zájmů. Prosazujeme jejich zastoupení v orgánech nově vznikajících veřejnoprávních a neziskových soukromých institucí v sociální oblasti (Sociální pojišťovna, Úrazová pojišťovna, zaměstnanecké penzijní fondy, Zdravotní pojišťovna apod.).

IV. 3.4. Populační a rodinná politika

Kritický demografický vývoj v ČR, který ohrožuje budoucnost českého národa, staví do popředí nutnost věnovat zvýšenou pozornost příčinám poklesu populačního vývoje a cestám ke zlepšování životních podmínek rodin s dětmi. Stát, obec a celá společnost musí vytvářet klima, v němž mohou uplatnit mladí lidé právo na realizaci svých rodičovských tužeb bez obav z nepřiměřeného poklesu životní úrovně.

Být rodičem je nejen nezadatelné právo občana, ale i významnou životní hodnotou. Člověk však není pouze rodičem, ale souběžně i občanem s právem na práci, na účast ve veřejném životě a všech kulturně-společenských možnostech. Péče o děti vede rodiče, aby zvážili, jak všechno sladit, to je: být současně rodičem nezaopatřených dětí, dítětem svých starých rodičů, ekonomicky i veřejně činným občanem s nárokem na osobní zájmy, potřebou oddechu, kulturního, sportovního a jiného vyžití. Rodiče se v zájmu svých dětí musejí podle jejich věku a potřeb časově i finančně omezovat.

Je na společnosti, nakolik jim pomůže v plnění všech těchto významných životních rolí. Touto pomocí společnost nejlépe vyjádří

ocenění rodičovství. Nelze připustit, aby péče o děti degradovala rodiny do skupin s enormně nízkými příjmy, zejména s problémy získat zaměstnání pro matky malých dětí. Na druhé straně si společnost musí všimnout i těch rodičů, kteří pro pracovní zatížení nenacházejí čas na výchovu svých dětí.

Výchova dětí není jen soukromou záležitostí rodičů, ale i významným prvkem úspěšného rozvoje celé společnosti. Pomoc rodinám není zátěž, která ujídá ze státního rozpočtu, ale investice do budoucího rozvoje společnosti.

ČSSD zdůrazňuje právo občanů na svobodné rozhodování, kdy a kolik dětí chtějí přivést na svět, ale také povinnost rodičů dobře děti vychovat a připravit na život. Jsme si vědomi, že každý mladý člověk, muž i žena, stojí před problémem, jak spojit život rodiny se světem práce a s veřejným životem. Musíme usnadňovat cestu těm, kdo jsou ochotni tuto nelehkou cestu nastoupit a budeme podporovat sdílenou odpovědnost rodičů za péči o děti, to jest mezi ženou a mužem, nezávisle na právní formě jejich soužití.

Musíme také poskytovat větší ochranu dětem tam, kde jsou ohroženy ať hmotně či psychicky. Musíme zvýraznit ochranu práv dětí, včetně majetkových, v systému občanského práva, zvláště u dětí rozvedených rodičů a siroteků. Rovněž chceme chránit dospělé členy rodiny, zejména ženy, případně i staré rodiče před domácím násilím. Odstraňujeme z právního řádu postupně všechna taková opatření, z nichž mnohá vznikla na ochranu ženy, ale zvrátila se v opak a mohou být chápána jako diskriminační. Oba rodiče, otce i matku, chápeme ve vztahu k dítěti jako rovnocenné partnery se stejnými právy a povinnostmi.

Nadále budeme prosazovat přidavek na dítě jako právo dítěte, jako příspěvek společnosti na výživu a výchovu dětí, který náleží všem dětem bez rozdílu.

Chceme, aby rodičovský příspěvek, který umožňuje rodinnou péči dětem v nejnižším věku, hradil nejméně jednu třetinu pracovních příjmů osob ve věku 25–35 let a rozšíříme možnost částečné vydělečné činnosti při pobírání této dávky.

Zavedeme „školní příspěvek“ jako jednorázovou každoroční dávku odstupňovanou podle stupně školního vzdělání.

Zavedeme dávky s dlouhodobou působností, a to formou „svěreneckého fondu,“ případně obdobu „novomanželské půjčky“.

Připravíme k diskusi návrh „Národního programu podpory rodin s dětmi“ s důrazem na vytváření příznivých podmínek pro rodiny s více než jedním dítětem, a to především u rodin s dvěma dětmi.

Vedle vlády a Parlamentu, které mají v rukou především finanční zdroje a zákonná opatření, věnujeme pozornost komunální politice ve prospěch rodin s dětmi.

Významné místo mají obce, jejichž činnost ovlivňuje celou škálu životních podmínek občanů. Pro rozhodování o prvním či dalším dítěti je vedle finančních příjmů velmi důležitá konkrétní situace v místě, kde žijí. Bytová otázka především ve městech. Dopravní možnosti na venkově. Dostupnost škol včetně mateřských, lékaře, nákupů, ale i dostupnost zaměstnání pro rodiče, zejména matky, musí být v oblasti zájmů obecních i krajských zastupitelů právě tak, jako možnosti smysluplného využívání volného času pro děti i rodiče, bezpečná ulice, park, hřiště. Na chuť mít dítě a na spokojenost rodin působí odedávna důvěra, že se situace celé země i každé jednotlivé obce bude trvale zlepšovat, že na místech, kde se rozhoduje, jsou lidé, kteří chtějí vytvářet stále lepší podmínky pro život rodin s dětmi v zájmu budoucnosti českého národa.

IV.3.5. Sociální zabezpečení

Mnoho lidí se pro velký věkový či zdravotní handicap nemůže přes všechno úsilí plně zařadit do společenského života. I jim je společnost povinná zajistit důstojný život v takovém rozsahu, jak jejich stav dovoluje.

V reformě důchodového pojištění budeme proto hájit zájmy občanů, kteří mají plné právo na klidné a zajištěné stáří. Odmítáme riskantní a ve světě stále více kritizovaný koncept povinného penzijního připojištění. Současně budeme podporovat taková řešení problémů stárnutí české populace, která i ve ztíženějších podmínkách zachovají potřebnou míru generační solidarity mezi ekonomicky aktivními a neaktivními. Podmínkou úspěšné důchodové reformy je dosažení celospolečenské dohody o její podobě. Reforma musí být trvalým plynulým procesem bez dramatických zvrátů v životní situaci důchodců a zajistit občanům, kteří již odešli do důchodu, podíl na celkovém růstu bohatství společnosti. Při valorizaci důchodů vycházet nejen z vývoje životních nákladů důchodců, ale přihlížet i k růstu průměrné reálné mzdy.

Jde nám o jasné stanovení odpovědnosti státu a správců jednotlivých důchodových systémů za jejich kvalitní fungování, o hospodárné nakládání s prostředky důchodového pojištění, informovanost občanů, nízké provozní náklady a efektivní kontrolu zajištěné činnosti samostatné, od státního rozpočtu oddělené samosprávné Sociální pojišťovny. Chceme umožnit vyšší uplatnění osobní zodpovědnosti a osobních rozhodnutí občanů při přípravě na stáří.

Základní povinný systém nesmí motivovat ekonomicky aktivní populaci k vyhýbání se legálnímu trhu práce a k neplacení pojistného. Chceme zajistit nejvyšší možnou účast v důchodovém systému a jeho jednotnost. Nabídku dobrovolných doplňkových důchodových systémů založených na principu plné ekvivalence chceme rozšířit o zaměstnanecké penzijní připojištění, od něhož spolu s penzijním

připojištěním se státním příspěvkem očekáváme zvýšení důchodových příjmů na úroveň obvyklou v zemích Evropské unie.

Usilujeme o to, aby výdaje na důchodový systém se ve vztahu k HDP pohybovaly na úrovni obvyklé v členských státech Evropské unie. Jde nám o to, aby důchody byly na sociálně přiměřené úrovni zajišťující důchodcům důstojné životní podmínky a aby přitom výdaje systému neuměrně nezatěžovaly ekonomicky aktivní část populace. Podporujeme posilování vazby mezi zaplaceným pojistným a výší dávek, které omezí jejich současnou nadměrnou nivelizaci při zachování přiměřené míry solidarity a myšlenku pružného odchodu do důchodu v rozpětí několika let podle zájmu, zdravotního stavu a nabídky pracovních příležitostí. Budeme prosazovat, aby na základě krátkodobých i dlouhodobých projekcí byla průběžně přijímána opatření, která zajistí, aby tento systém byl dlouhodobě „odolný“ vůči stárnutí populace a byl schopen reagovat na demografický vývoj, migraci a inflaci. Návrh tohoto systému předložíme k veřejné diskusi. Poprvé v dějinách se naše společnost stala společností čtyř generací. Stále více dětí má své prababičky a pradědečky. Stojí před námi velký úkol, jak naši společnost v nové situaci přizpůsobit. Zásada, kterou se musíme řídit, je: starší generace není přítěží, ale součástí našeho bohatství a přispívá k jeho tvorbě svou zkušeností, formální i neformální prací, příspěvek této generace má tisíce podob. Společnost čtyř generací má své požadavky na dopravu, potřebuje jinou strukturu bydlení, má své požadavky na architekturu, potřebuje odstranění všech bariér ve veřejném i soukromém prostoru. Potřebuje i výrazné posílení sociálních služeb všech podob, domovy důchodců počínaje a citlivou pečovatelskou službou konče.

Společnost musí být solidární s nemocnými, invalidy a s dalšími kategoriemi osob ohroženými sociálním vyloučením. Právě oni potřebují k důstojnému životu sociální oporu zprostředkovanou rodinou, nestátními i státními institucemi a všemi solidárními lidmi. Podporovat budeme každého, kdo chce překonat svůj handicap a usiluje o plnohodnotné začlenění do společnosti. Chceme dále pokračovat v partnerské spolupráci mezi státem, dalšími veřejnými i soukromými poskytovateli sociálních služeb a příjemci těchto služeb, v budování komplexního systému, který účinně zahrne vzdělávání, rehabilitaci i celoživotní pracovní a společenskou integraci ohrožených handicapovaných.

Za pomoci životního minima, minimální mzdy, dávek státní sociální podpory a příspěvku v nezaměstnanosti budeme zabraňovat propadu lidí do chudoby.

Při zákonné úpravě sociální pomoci budeme usilovat o to, aby byla co nejvíce rozvinuta individuální sociální práce v terénu tak, aby bylo aktivně pomoheno lidem, kteří se ocitli v sociálně problémových situacích. Právě taková konkrétní pomoc jim zabezpečí zachování lidské důstojnosti a nabídne šanci podílet se na řešení jejich životních problémů. Podpoříme vytvoření maximálního prostoru pro funkční uplatnění neziskového sektoru v sociálních službách, a to v dělné spolupráci s institucemi státu a samosprávných orgánů. Celou soustavu sociálního zabezpečení budeme dále zdokonalovat v souvislosti se změnou dělby práce i odpovědnosti mezi ústředními orgány, krajskými a obecními zastupitelstvy.

IV.4. POLITIKA BYDLENÍ

Tak jako v každé oblasti činnosti ve společnosti se neobejdeme bez základního zázemí, tak i člen této společnosti – člověk – ve větší nebo menší míře potřebuje své vlastní zázemí – místo, kde je doma, kde má svoji rodinu, své nejbližší. Proto byt a bydlení má pro rozvoj občana nezastupitelnou hodnotu, o kterou musí především vlastním přičiněním usilovat, nelze ji však v sociálně diferenciované společnosti přenechat jen živelnému působení trhu. Bydlení spolurozhoduje o kulturní úrovni země. Nelze je oddělit od celkového sociálně-ekonomického rozvoje země. Je podmínkou soudržnosti společnosti, spokojenosti občanů, rozvoje osobnosti člověka, jeho pracovní mobility i uspokojivějších trendů v populačním vývoji. V demokratické společnosti s tržní ekonomikou je byt a bydlení (pro jejich vysokou cenu a nezastupitelnost) věcí soukromou i veřejnou, tedy veřejným statkem, ale i zbožím. Právo na dostupné bydlení ve smyslu odpovědnosti občana i orgánů společnosti zdůrazňují i mezinárodní dokumenty.

Soustavná a cílevědomá péče o bydlení občanů je prioritou ekonomického a sociálního rozvoje České republiky.

Právě na tomto základě usilujeme, aby se v naší zemi uplatnily reálné možnosti získávání přiměřeného, důstojného a dostupného bydlení v souladu se standardy doporučenými Komisí OSN pro sídla a obydlí.

Cílem naší politiky bydlení je:

- podpora bytové výstavby nájemních, družstevních bytů a také bytů v soukromém vlastnictví,
- přednostní vytvoření podmínek pro zvýšení dostupnosti bydlení pro mladé rodiny a seniory,
- posílení péče o stávající bytový fond,
- poskytování adresných dávek na bydlení na sociální ochranu domácností, ochrana nájemních vztahů.

Při realizaci politiky bydlení:

- bude zajištěna podpora startovních bytů pro mladé rodiny a podpora investic na domovy důchodců, domovy – penziony a domy s pečovatelskou službou,
- budou uplatňovány přímé a nepřímé nástroje,
- bude zohledněn územní princip,
- bude stanovena součinnost obcí při tvorbě a realizaci bytové politiky.

Pro zajištění a překonání dlouhodobé krize v bytové výstavbě s respektováním všech forem vlastnictví je nutné ve střednědobém horizontu zvýraznit podporu nájemní bytové výstavby na neziskovém principu. Celkově jde o výrazné posílení a zefektivnění podpory z veřejných prostředků v úrovni 1,5 – 2 % HDP.

Během příštích pěti let chceme získat 45–50 tisíc bytů ročně s důrazem na podporu výstavby nájemního bydlení na neziskovém principu a podpory družstevního bydlení formou neziskových společenstev (bez možnosti budoucích převodů bytového fondu do vlastnictví event. podporou obnovy historických tradic nájemního a družstevního bydlení). Naším cílem je pokrytí přirozeného úbytku bytového fondu a vytvoření přiměřeného předstihu nabídky nad poptávkou. Současně tím nepřímo vytvoříme jeden z předpokladů stability cen bydlení (nájem, poplatky za užívání bytu, ceny stavebních prací aj.)

Pozornost bude zaměřena i na pokračování výstavby obecních nájemních bytů. Ta bude zahrnovat jak řešení konkrétních místních problémů spojených s bydlením, např. vyrovnání disproporce mezi trhem bydlení a trhem práce, tak posílení nabídky bytů pro jednoznačně vymezené cílové skupiny domácností. Půjde především o sociálně zranitelné skupiny osob, které nejsou schopny uspokojit svou potřebu bydlení jiným způsobem.

V oblasti péče o nynější bytový fond půjde o realizaci nových programů na opravy panelových bytových domů a regeneraci prostředí sídlišť. Cílem je kromě zlepšení obytného prostředí i prodloužení životnosti bytových domů.

Zvýšení dostupnosti bydlení předpokládá kromě již uvedených kroků i přijetí opatření v oblasti sociální. Tím míníme uplatnění statutu sociálního bydlení. Finanční dostupnost vlastnického bydlení je a nadále bude řešena prostřednictvím podpory hypotéčního úvěrování a stavebního spoření se státním příspěvkem. Přijmeme opatření ke zvýšení efektivnosti státních podpor. Nově připravované nástroje budou zaměřeny především na zpřístupnění bydlení mladým domácnostem.

Naše koncepce vychází z předpokladu, že efektivní bytovou politiku lze realizovat pouze tehdy, jsou-li dobře vymezeny kompetence orgánů veřejné správy. Je třeba nově stanovit rozdělení kompetencí mezi centrální vládou, kraji a obcemi. Vedle posílení role obcí které jsou nezastupitelné zejména v realizační fázi bytové politiky, budou vymezeny kompetence nově vzniklých krajů.

Jednotlivé dílčí kroky v naší koncepci nelze pojímat izolovaně a odděleně. Jsme si vědomi důležitosti jejich věcné a legislativní provázanosti. Řada bytových potřeb na sebe váže širší problematiku sociální, územní s řadou procesů, které souvisejí s bydlením, ovlivňují je a spoluvyjadřují životní úroveň ve společnosti. Úspěšná realizace jednotlivých kroků je podmíněna účinným řešením problematiky:

- nájemného a cen služeb spojených s bydlením v souvislosti s vývojem cen a služeb, příjmů obyvatelstva, koupěschopnosti a míry inflace,
- úpravy nájemních vztahů, vytvářejících vyvážený vztah mezi nájemci a pronajímateli,
- opatření proti spekulacím s bytovým fondem, např. zavedení registru bytového fondu jako významného zdroje informací na všech úrovních,
- poskytování investičních pobídek pro vstup potenciálních investorů do bytové výstavby.

Zavedeme Registr bytového fondu na úrovni centra i obcí jako integrovaného nástroje ve vazbě na daň z nemovitosti, katastr nemovitostí a evidenci obyvatel. Bytový majetek představuje odhadem 3,6 bilionů Kč, a proto by měl být dobře evidován a

spravován, zvláště tam, kde se jedná o použití prostředků jednotlivých státních podpůrných programů nebo využití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení.

V procesu začleňování ČR a EU vycházíme z předpokladu, že situace v oblasti bydlení není překážkou, která by začleňování bránila. Nicméně v rámci dosahování ekonomické a sociální soudržnosti je třeba prosazovat harmonizaci příslušných legislativních předpisů a seznamovat se s vývojem bytové politiky v členských zemích EU.

IV. 5. ZDRAVOTNÍ POLITIKA

Zdravotní politika ČSSD bude nadále důsledně vycházet ze zásady, že všichni občané mají právo na ochranu zdraví a že zdravotní péče se má dostat všem občanům na základě rovnosti. Budeme současně naplňovat cíle vyhlášené Světovou zdravotnickou organizací, v programu „Zdraví pro všechny v 21. století“. Zdravotní péči chápeme jako nedílnou součást systému sociálního zabezpečení, za kterou nese odpovědnost stát. Svou politiku stavíme na zásadě rovného a spravedlivého přístupu ke zdravotní péči podle individuálních potřeb každého člověka, poskytované na úrovni současných poznatků lékařské vědy.

Podporu a ochranu zdraví považujeme za samozřejmou, přičemž zdraví považujeme za podstatnou součást trvale udržitelného rozvoje a ekonomické prosperity naší společnosti. Budeme dbát, aby veškerá legislativní opatření byla zaměřena tak, aby středem zdravotní politiky byl občan-pacient. Budeme prosazovat účelnou koordinaci a těsnější spolupráci v oblasti nemocenského a zdravotního pojištění.

Rovný přístup ke zdravotní péči musí garantovat systém všeobecného zdravotního pojištění, který je založen na občanské mezigenerační solidaritě, solidaritě zdravých s nemocnými a zdravotně postiženými. Předpokladem pro poskytování zdravotní péče na základě rovnosti je zajištění jednotných podmínek ve zdravotním pojištění s plným přerozdělováním vybraného pojistného. Je nezbytné narovnávat vztahy v systému dohodovacím řízením, aby role jednotlivých účastníků mohly být legitimně uplatňovány a staly se zárukou finanční stability a účelného využívání zdrojů.

Zvyšování spoluúčasti pacientů, nebo zavádění přímých úhrad za zdravotní péči, na kterou má každý občan nárok ze zdravotního pojištění, považujeme za nepřijatelné, neboť je v rozporu s ústavním principem rovných nároků a rovné dostupnosti zdravotní péče pro všechny. Z toho důvodu jsme proti vnášení tržních principů do oblasti zdravotní péče. Hrozí totiž, že se nedostane péče těm, kteří ji potřebují.

V souvislosti s reformou veřejné správy zlepšíme a zefektivníme strukturu poskytování zdravotních služeb. Síť zdravotnických zařízení bude organizována na základě objektivně stanovených a řádně statisticky podložených údajů o zdravotním stavu obyvatelstva v komunitách a krajích, v souladu s předpokládanými potřebami, vývojem medicínských oborů a jejich návazností. Klíčové postavení při plánování a organizaci sítě zdravotnických zařízení předáme krajům. Vysoce specializovanou péči bude plánovat a centrálně organizovat ministerstvo zdravotnictví, aby byla dostupná všem občanům z celého území republiky. Současně posílíme odpovědnost obcí za zajištění komplexní komunitní péče o jejich občany. Cílem je zajištění individuálních potřeb zejména starších občanů a občanů s dlouhodobým zdravotním postižením nebo chronickou nemocí v jejich domácím prostředí. Spolehlivé fungování zdravotnictví primárně řízeného kraji a obcemi bude zaručeno odpovídajícími nástroji v oblasti dozoru nad dodržováním zákonů. S vývojem medicíny bude těžiště zdravotní péče přesouváno z nemocnic do ambulantní oblasti. Současně s tím dojde k restrukturalizaci nemocničních kapacit podle aktuálních potřeb pacientů. Lékařská služba první pomoci a především rychlá lékařská záchranná služba musí být operativní a pro pacienty v kritické situaci snadno dosažitelná.

Principy prevence, ochrany a podpory zdraví musejí být uplatňovány ve všech oblastech života. Sociální a životní prostředí, které ovlivňuje zdravotní stav obyvatelstva vyžaduje soustředěnou pozornost všech článků veřejné správy, struktur občanské společnosti i každého jednotlivce. Bude hodnocen negativní dopad těchto vlivů na zdraví obyvatel, aby mu bylo možné předcházet či jej minimalizovat.

Posílíme roli pracovně-lékařské služby a obdobně jako v zemích EU zkoordinujeme poradensko-preventivní úlohu s hodnocením pracovních rizik. Finanční krytí těchto služeb včetně ucelené rehabilitace občanů po pracovních úrazech a chorobách z povolání bude zajišťovat úrazové pojištění.

Za klíčovou oblast demokratické transformace zdravotnictví považujeme ochranu lidských a občanských práv. To znamená, že systém zdravotní péče se musí přeorientovat od potřeb institucí, zájmových skupin, procedur a technologií na vztah k pacientovi-občanovi, jemuž má sloužit. Vývoj nových informačních systémů musí vést ke zvýšení vlivu pacienta při účasti na rozhodování o jeho zdraví. Tím, že se zvýší možnost jeho informovaného výběru a rozhodování, jak při volbě zdravotnického zařízení, tak při volbě poskytované služby.

Občané musí být zapojováni do všech úrovní rozhodování, i do statutárních orgánů zdravotnických zařízení a zdravotních pojišťoven. Občané musí mít přístup k informacím o situaci ve zdravotnických zařízeních a o možnostech medicíny. Jedině tak budou motivováni k zájmu o zlepšování vlastního zdraví, zdraví své rodiny a i zlepšování zdravotních podmínek ve svém bezprostředním okolí.

Budeme přispívat na činnost společenských organizací, které jsou soustavně angažovány v sociálně zdravotní problematice a usilují o

solidární, kvalitní, kvalifikovanou a hospodárnou zdravotní péči a přispívat k její účelnosti. Budeme nadále podporovat programy "Zdravá města", "Zdravé školy", "Zdravý region", "Zdravý podnik", kde se zájem o zdraví staví na přední místo v politickém i podnikatelském rozhodování. Za prioritu považujeme udržení zdravého životního prostředí, zdravého způsobu života, (podpora sportu, bezpečnosti dopravy, zdravé stravovací návyků, boj proti kouření, alkoholu a drogám).

Budeme usilovat o efektivní využívání zdrojů, které naše společnost vynakládá a omezíme nedostatky systému, které vedou k nevhodnému chování, např. zavedením systémů ověřování kvality a hospodárnosti zdravotní péče, zavedením analytických vědeckých metod do organizace a řízení zdravotnictví. Odpovědné orgány musí být vybaveny dostatečnými kontrolními a inspekčními pravomocemi.

Vysoké požadavky, které moderní zdravotnictví klade na personál, musí být podpořeny možnostmi celoživotního vzdělávání. Krajší odborní konzultanti by měli pomoci zprostředkovávat vývoj v oboru a zároveň sledovat odbornou úroveň poskytované péče. Zajištění komplexní péče o pacienta vyžaduje věnovat zvláštní pozornost vysokoškolské profesní přípravě sester a dalších nelékařských profesí.

Rozhodovací procesy musejí být podporovány výkonným a jednotným informačním systémem, s maximálním využitím moderních, vysoce efektivních nástrojů informační společnosti. Cílem je účinné propojení všech složek veřejného zdravotnictví prostřednictvím Informačních systémů veřejné správy, zdravotních registrů, registrů zdravotního pojištění, specializovaných databází. Usilujeme o napojení na zdravotnické informační sítě v EU.

Cílem naší lékové politiky je zabezpečit dostupnost kvalitních, účinných a bezpečných léčiv všem, kteří je potřebují, a to bez vztahu k výši osobních příjmů a sociálnímu zařazení. Systém registrace léčiv má zajistit kvalitu, bezpečnost a účinnost. Pravidla pro cenovou regulaci léčiv musí zohledňovat ekonomické prostředí země.

Za nezbytné pro zajištění komplexní péče o pacienta pokládáme udržování vysoké odborné úrovně a návaznosti oborů. Budeme i nadále podporovat medicínský výzkum v celé šíři, tj. jak základní, tak klinicky orientovaný a výzkum v oblasti sociálních a ekonomických procesů, jako podklad pro strategické rozhodování. Proto usilujeme o posílení vědecké základny v oblasti výzkumu zdravotní politiky a ekonomiky a rozvoj moderních vzdělávacích kapacit v oblasti analýz a řízení ve zdravotnictví.

Demokratizace společnosti vyžaduje, aby se vztah lékaře a pacienta pojímal jako smluvní vztah rovnocenných subjektů, nikoli jako vztah vrchnostenský, ve kterém lékař využívá své profesionální převahy a nejistoty pacienta. Základem je, aby pacient byl informován nejen o kvalitě jednotlivých zdravotnických zařízení, ale především o své nemoci a možných způsobech léčby, což mu umožní se svobodně rozhodnout. Důstojnost a integrita pacienta musí být vždy plně respektována.

IV.6. EKOLOGICKÁ POLITIKA

Ekologická politika reprezentuje způsob, jak chránit různorodost životních forem na této planetě i zdravotní podmínky obyvatelstva. Ochrana životního prostředí vychází z vědomí, že příroda a krajina českých zemí byla po tisíciletí ovlivňována činností člověka. Ochrana životního prostředí je i jedním z pilířů moderního levicového myšlení. Není proto myslitelná bez zařazení ochrany životního prostředí do souvislostí především sociálních a kulturních.

Ochrana životního prostředí musí být zakotvena v právních normách v souladu s právem Evropských společenství, což podmiňuje jednoznačný výklad i jednoznačné stanovení úkolů při posuzování celospolečenských zájmů. Budeme reagovat na nové problémy, které ve společnosti vznikají, včetně toho, že dokážeme být před zeměmi EU i v předstihu.

Zaměřujeme se jak na přírodní prostor včetně venkova, tak i ve vzrůstající míře na dopravní a hygienické problémy stále rostoucích měst. Životní prostředí je všude kolem nás. Uvědomujeme si, že zejména ve městech péče o životní prostředí napomáhá sociální soudržnosti. Prosadíme speciální programy, které se soustředí na obnovu a ozelenění současných i výrobou opuštěných průmyslových areálů a vytvoření rekreačních zázemí městských aglomerací. Klíčovým nástrojem je územní plánování.

Naším cílem je prokazovat, že ekologické je současně i ekonomické, a postupně zabezpečovat systémové podmínky pro zavádění "nejlepších dostupných technologií", metod "čistší produkce". Rozšíříme kategorie "ekologicky šetrných výrobků". Podpoříme zavádění ekologických systémů řízení v podnicích i ve službách, tak aby se počet podniků s tímto systémem řízení do r. 2005 zdvojnásobil oproti současnému stavu. Důslednou podporu likvidaci starých ekologických zátěží prokážeme tím, že budeme legislativní cestou řešit náhrady ekologických škod. Zvýšíme recyklaci a kompostování komunálního odpadu na 40 % do roku 2006.

V nakládání se základními složkami životního prostředí, jako jsou půda, horninové prostředí, vzduch, voda i les budeme účinnými nástroji prosazovat veřejný zájem. Zasadíme se proto o uchování současné rozlohy lesů ve státním vlastnictví a velkoplošných chráněných území, zvláště národních parků. Naše legislativa pro ochranu přírody a krajiny je na evropské úrovni a jakékoli její oslabování je nepřijatelné. Vlastníkům lesů a jiných pozemků zaručíme kompenzace, pokud bude vyžadováno omezení produkce z důvodů prosazování mimoprodukčních funkcí v lesích a zemědělské krajiny. To se týká především všech chráněných území. Budeme podporovat postupné zvyšování podílu stanovištně vhodných druhů dřevin v lesích a používání přírodě blízkých způsobů hospodaření ke zlepšení jejich biodiverzity a stability. Máme zájem na tom, aby předpisy o myslivosti a ochraně přírody byly vzájemně provázány

a respektovaly jak nové principy péče o zvěř, tak i příslušné směrnice po našem vstupu do Evropské unie. Zaměříme se i na obnovu retenční schopnosti krajiny, rybníků a rybníčních soustav. Na obnovu mokřadů a přirozených toků s cílem zlepšení vodních a klimatických poměrů. Dále připravíme program vybavení obcí na území národních parků a následně dalších velkoplošných chráněných území vyhovujícími systémy zásobování pitnou vodou a čištěním odpadních vod.

Životní prostředí ve velké míře tvoří hodnoty kulturní, člověkem přetvořené krajiny. Budeme prosazovat ratifikaci Evropské úmluvy o krajině, neboť evropská krajina vytváří naši identitu. Ochranu krajiny a půdy zabezpečíme i tím, že vytvoříme legislativní předpoklady, aby nové investiční záměry byly přednostně směřovány i do nevyužívaných a revitalizovaných průmyslových areálů, a ne pouze do neporušené krajiny.

Zasadíme se o komplexní řešení problému poddolovaných území v kategorii starých důlních děl, které je v severozápadních Čechách a na Ostravsku-Karvinsku jednou ze základních podmínek regionálního rozvoje.

Prosadíme změnu horního zákona tak, aby se snížily vlivy těžby nerostných surovin na životní prostředí.

Princip solidarity uplatníme i v aktivní politice zaměstnanosti, při vytváření nových pracovních míst ve výroбах, které mají příznivý dopad na životní prostředí. Přechodem k environmentální ekonomice budeme rozvíjet programy aktivního využití volného času podporou činnosti mimo zaměstnání. Budeme prosazovat zvýšení dotací ekologickému zemědělství, podporujícímu zdravý životní styl lidí, budeme podporovat komplexní úpravu řešení lokální využitelnosti obnovitelných zdrojů energie.

Dokončíme komplexní úpravu řešení lokální využitelnosti obnovitelných zdrojů energie.

Připravíme legislativní a finanční nástroje na podporu spolkové činnosti, která se zaměřuje na propojenou ochranu zejména přírody, krajiny a kulturního dědictví.

Vytvoříme legislativní a metodické předpoklady pro rozvoj ekologických forem cestovního ruchu, zejména na úrovni obcí a krajů.

Budeme klást větší důraz na ochranu ovzduší v souvislosti s oxidy dusíku z výfukových plynů. Za nástroje vedoucí ke zlepšení tohoto stavu považujeme:

- Ekonomicky motivovat převádění individuální dopravy na hromadnou s využitím zavádění integrovaného systému.
- Podporu převádění transitzní kamionové dopravy na železnici.
- Budování obchvatů silniční dopravy mimo obce.

Podpoříme zvýhodnění ekologicky čistých paliv.

Budeme podporovat ekologické chování občanů se zaměřením na odpady.

Považujeme za důležitou ekologickou výchovu.

IV.7. POLITIKA VZDĚLÁVÁNÍ

IV.7.1. Obecné zásady

Vzdělání zůstává pro ČSSD prioritou. Protože jde o veřejný statek, je stát z ústavy zodpovědný za bezplatný a rovný přístup ke vzdělání. Za pilíř českého školství považujeme školství veřejné a jsme pro zachování povinné školní docházky.

Vzdělávání chápeme jako celoživotní proces, který v sobě zahrnuje všechny vzdělávací stupně a další vzdělávání. Za cíl tohoto procesu považujeme člověka vzdělaného, tolerantního, respektujícího etické a morální zásady, který má vytvořen systém životních hodnot a má předpoklady uplatnit se na trhu práce v celém světě.

Stát však nemůže nahradit nezastupitelnou roli a odpovědnost rodiny při rozvoji osobnosti dítěte a mladého člověka.

Nic neměníme na svých dosavadních postojích k naplňování tohoto cíle a budeme i nadále uskutečňovat naše záměry, z nichž mnohé započala naplňovat sociálně demokratická vláda (Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha):

-

- a) dobudovat prostupnou vzdělávací soustavu, která každému občanovi umožní během jeho celého života absolvovat takový stupeň vzdělání, pro který má předpoklady a o který má zájem,
- b) zajistit rovné šance ve vzdělání m. j. předpokládá i stanovení závazných cílů a obsahu vzdělávání, které budou závaznou normou pro všechny vzdělávací programy,
- c) zcela zásadně odmítáme snahy o zavádění jakékoliv formy školného na všech stupních státních a veřejných škol,
- d) škola je místem veřejným, a za samozřejmost proto považujeme partnerskou spolupráci a komunikaci žáků, studentů, pedagogických sborů, rodičů a ostatní veřejnosti; důležitého partnera spatřujeme v organizacích pedagogů, studentů, rodičů a jiných občanských iniciativ,
- e) školu chápeme jako středisko poznání a vzdělání, ale také jako kulturní, sportovní a společenské centrum každé obce či regionu, kde žáci a studenti získávají vztah ke své obci, regionu a zemi, k její kultuře, umění a tradicím, a v neposlední řadě i k mateřštině,
- f) za jednu z klíčových kvalifikací považujeme schopnost člověka orientovat se v globálních informačních systémech, kriticky analyzovat, vyhodnocovat a tvůrčím způsobem využívat získané informace,
- g) jsme si vědomi nezbytnosti vybavit žáky a studenty znalostí jednoho až dvou světových jazyků, což je základním předpokladem pro život v globalizovaném světě,
- h) budeme věnovat intenzivní úsilí překonávání sociálních, etnických, zdravotních a jiných znevýhodnění některých dětí a mladých lidí při jejich vzdělávání, aby se každému jedinci dostalo odpovídajícího jeho schopnostem a umožnilo mu adekvátní začlenění do společnosti
- i) za doplňkovou, avšak nedílnou součást vzdělávacího systému považujeme veřejné školy umělecké a jazykové, jejichž činnost taktéž musí být významně podporována státem.

IV.7.2.Součásti vzdělávací soustavy a jejich specifické zvláštnosti

1. Předškolní vzdělávání

Mateřskou školu považujeme za důležitý počáteční stupeň celoživotního vzdělávání, který hraje významnou roli v založení a rozvoji předpokladů společenské integrace. Chceme, aby byla místem osobnostního rozvoje dítěte, místem k získávání sociálních zkušeností, poznatků o světě i místem připravujícím na následující vzdělávání.

Proto prosazujeme nárok na předškolní vzdělávání, zejména v posledním roce před vstupem dítěte do základní školy.

2. Základní vzdělávání

Tento stupeň má zásadní význam pro socializaci a rozvoj smyslu dítěte pro solidaritu, podchycení zvláštních schopností, zájmů a talentu dítěte. Z toho vyplývá nutnost individualizace přístupu k dítěti, respektování přirozených rozdílů ve zrání a učení, postupného omezování vyčleňování žáků z přirozeného populačního kolektivu.

Cíl základní školy vidíme především v poskytování co nejkvalitnějšího základu všeobecného vzdělání všem žákům při individuálním přístupu k nim. Důraz klademe na motivaci k učení, k rozvíjení vlastních schopností a zájmů, na tvořivost v řešení problémů, na osvojení účinné komunikace, na spolupráci a respekt k práci druhých, na schopnost projevat se jako svobodná osobnost, na toleranci a ohleduplnost, na vnímavý vztah k lidem i přírodě, na odpovědný vztah k sobě a svému zdraví, na reálný odhad svých možností.

Naším záměrem je skutečná rovnost vzdělávacích šancí pro žáky základních škol a nižšího stupně osmiletých gymnázií. Pro tento záměr vytváříme a budeme vytvářet srovnatelné podmínky ekonomické a obsahové.

Spíše než v zavádění dalších předmětů vidíme cestu v integraci předmětů, v individualizaci podle zájmů a speciálních potřeb žáků.

3. Střední všeobecné a odborné vzdělávání

Považujeme za podstatné, aby tento stupeň vzdělávání věnoval pozornost především vytvoření základů pro další celoživotní vzdělávání a pro občanské a pracovní uplatnění. Schopnost uplatnit se v průběhu celého života závisí na tom, je-li člověk vybaven

dostatečně širokým všeobecným základem vzdělání a klíčovými kompetencemi potřebnými pro jeho uplatnění ve společnosti.

Usilujeme o to, aby toto vzdělání bylo přístupné všem, aby se zvyšoval podíl populace dosahující úplného středního vzdělání, aby byla zajištěna srovnatelnost výsledků vzdělávání formou státní maturity.

Chceme snížit vysoký podíl úzce profilovaných oborů a naopak zvýšit podíl oborů široce profilovaných a zajistit možnost vertikální i horizontální prostupnosti v průběhu studia.

Učňovské školství je součástí středního školství, které však má svá specifika, jež je nutno respektovat. Byli jsme svědky toho, že v 90. letech klesala prestiž učňovského školství. Příčinu vidíme v malé zainteresovanosti podnikatelské sféry na přípravě odborníků. Uvědomujeme si nutnost řemeslných učebních oborů. Výuka musí odpovídat současným i budoucím potřebám společnosti a pružně reagovat na změny a potřeby trhu práce.

Budeme pokračovat v plnění našich záměrů a zaměříme se na:

- a) budování systému odborného vzdělávání umožňujícího snadnější vertikální i horizontální prostupnosti,
- b) vytvoření vzdělávacích programů pro jednotlivé typy škol a obory odpovídající současným vývojovým trendům, respektující přípravu absolventů na přechod ze školy do praxe a umožňující pokračovat v dalším studiu, přičemž za důležité považujeme udržování dílenského zázemí některých oborů,
- c) zajistíme legislativní podmínky pro nutnou spolupráci se zaměstnavatelskou sférou a její větší zainteresování na přípravě odborníků,
- d) budeme se snažit, aby profesní příprava více odpovídala potřebám rozvoje národní ekonomiky a uplatnění absolventů na trhu práce.

4. Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání

Vysoké školy, jejich tradice a úroveň jsou „výkladní skříň“ každé země, jsou nejen zárukou vzdělanosti a vysoké kvalifikace jejich občanů, ale i obecně fenoménem vytvářejícím kulturu. V tomto smyslu je chápeme a chceme jim věnovat zvláštní péči v rámci našeho vzdělávacího systému.

Ačkoliv ve srovnání s vyspělými zeměmi nezaostáváme, jsme přesvědčeni, že vyšší odborné školství i vysoké školy bude třeba ještě více otevřít všem zájemcům. Považujeme to za jednu ze základních otázek budoucnosti této republiky. Chceme podporovat veškeré nadmaturitní, tedy terciární vzdělávání. Důraz však nesmí být kladen jen na zvýšení počtu studentů, ale zejména na udržení kvality studia. V tomto smyslu budeme i nadále podporovat nejen hodnocení vysokých škol v rámci České republiky, ale i jejich mezinárodní hodnocení. Je nezbytné pokračovat v zapojování škol do celosvětového rámce a je též nezbytné v daleko větší míře podporovat mobilitu studentů a pedagogů.

Považujeme za nutné posilovat na vysokých školách výzkum a zapojovat do něj větší měrou i studenty. Současný svět společnosti znalostí klade na terciární vzdělávání nové nároky. Proto budeme i nadále usilovat o bohaté rozčlenění tohoto vzdělávacího sektoru a o jeho maximální prostupnost. Tato prostupnost musí umožňovat změny nebo pokračování ve studiu v každém věku a v každé době. Významnou roli v tom sehráje využití moderních informačních a komunikačních technologií. Je nezbytné umožnit každému, kdo má předpoklady, pokračovat ve studiu na vyšším stupni. A to jak bezprostředně, tak i v rámci celoživotního učení a v rámci evropského vzdělávacího prostoru.

Je třeba jasně vymezit funkci vyšších odborných škol, univerzitních a neuniverzitních typů vysokých škol a jednotlivých typů studijních programů vysokoškolského vzdělání (bakalářský, magisterský, doktorský).

5. Další vzdělávání

Základním úkolem dalšího vzdělávání je umožnit absolventům všech typů vzdělávání, aby získanou profesní, vědeckou i sociální kompetenci byli schopni zvládat na stále se měnícím trhu práce.

Roli státu spatřujeme v podpoře programů dalšího vzdělávání na středních, vyšších odborných a vysokých školách, které jsou určeny pro mladé i starší občany.

Považujeme za nezbytné, aby aktivní zájem vyvíjeli i sami občané, zaměstnavatelé, odborové svazy, další sociální partneři a

občanské a vzdělávací organizace.

6. Učitelé

I přes prudký rozvoj informačních a komunikačních prostředků zůstanou učitelé nezastupitelní. Toto povolání vyžaduje specifickou přípravu, stejně jako je tomu u ostatních profesí.

Vzrůstají nároky na učitelé povolání, psychické i odborné. Proto nemohou učitelé zůstat bez odpovídajícího materiálního a společenského ocenění. Budeme usilovat o to, aby se učitelé povolání dostalo odpovídajícího společenského ocenění.

Chceme:

- a. dosáhnout toho, aby pedagogické fakulty věnovaly zvýšenou pozornost přípravě studentů z hlediska uplatnění v praxi na školách (metodika, didaktika, stáže na školách) i jejich tvůrčímu přístupu k práci s dětmi a uplatňování nových pedagogicko-psychologických poznatků,
- b. dále usilovat o každoroční zvyšování učitelých platů s cílem výrazně překročit průměrnou mzdu v ČR,
- c. dopracovat standard, který bude definovat učitelkou kvalifikaci, etický kodex pedagoga, kategorizaci pedagogických činností, možnosti kariérního postupu při využití aktivní spolupráce s profesními organizacemi a odborovým svazem,
- d. zajistit takový systém dalšího vzdělávání učitelů, který umožní zejména trvalý odborný růst odpovídající současnému vývoji poznatků ve světě a jehož prostřednictvím bude stát moci ovlivňovat vzdělávací politiku, důraz klademe na provázanost dalšího vzdělávání pedagogů s kariérním řádem a dostupnost vzdělávacích akcí,
- e. řešit současný nedostatek kvalifikovaných učitelů, zejména pro výuku jazyků a některých odborných předmětů, např. formou rekvalifikačních kurzů, rozšířením distančního studia apod.
- f. trvat na pedagogickém magisterském vzdělání učitelů, urychleně dořešit prostřednictvím dalšího vzdělávání učitelů problém zvládnutí informačních technologií většinou učitelů a přípravu učitelů specialistů,
- g. spolupracovat s profesními organizacemi pedagogů s cílem zaktivizovat přístup učitelů k novému,
- h. vytvářet podmínky pro vědecko - výzkumnou práci vysokoškolských učitelů.

IV.7.3. Mládež, tělovýchova, sport a volný čas

Smysluplné využívání volného času dětí považujeme za důležitou součást rozvoje jejich osobnosti a jsme přesvědčeni, že stát i obce se nesmí vzdávat své odpovědnosti za co největší nabídku a plnou sociální dostupnost těchto aktivit, tím spíše, že představují hlavní prostředek v boji proti dětské kriminalitě, užívání drog a projevům netolerance. Za důležitější v boji proti těmto jevům považujeme prevenci než napravování důsledků. Tělovýchovu považujeme za významný společenský fenomén a prostředek prevence zdraví a proto i nadále budeme podporovat výstavbu veřejně dostupných sportovišť.

Sport je přirozeným zdrojem národní hrdosti i sebevědomí občanů a výrazně pomáhá formování životních postojů a hodnotové orientace dětí a mládeže. Nezastupitelné jsou i jeho zdravotní aspekty. ČSSD považuje za nezbytné vytvořit ucelený legislativně-právní rámec i optimální organizační a ekonomické podmínky pro každodenní systematickou činnost aktivních sportovců, trenérů, cvičitelů i funkcionářů. Tento náročný dlouhodobý proces se sociálně demokratické vládě podařilo nastartovat. Z toho vyplývají i naše záměry v této oblasti:

- a) vytvářet podmínky k praktické realizaci mimoškolních aktivit ve školách a školských zařízeních v činnosti organizací, které soustavně pracují s dětmi a mládeží,
- b) budeme usilovat: - aby finance rozpočtované státem na prevenci směřovaly i nadále především na tuto činnost do škol a organizací pracujících s dětmi a mládeží, - aby se zájmové aktivity pro volný čas obešly bez nárůstu finančního zatížení rodin, které vyplývá z úhrady nákladů na tyto činnosti,
-

c) všestranně vytvářet podmínky pro činnost sportovních organizací, podporovat státní sportovní reprezentaci, včetně výchovy sportovních talentů a vytvářet podmínky pro rozvoj ostatních zájmových činností.

IV.8. VĚDA A VÝZKUM: ZÁKLAD PROSPERITY STÁTU I SOUČÁST DUCHOVNÍ KULTURY NÁRODA

Schopnost společnosti osvojovat si a nalézat nové poznatky, používat moderní technologie a vychovávat odborníky na světové úrovni je nezbytnou podmínkou příslušnosti k vyspělým zemím, základním předpokladem obnovení a zvyšování hmotného bohatství státu. Sféra politiky a orgány řízení mají vědě klást otázky, zadávat jí formou společenské objednávky zpracování expertiz a inspirativních námětů. Musejí ale respektovat nezávislost vědeckého bádání nepodřízeného ideologické orientaci.

Považujeme za důležité zpřesňovat věcný obsah Národní politiky výzkumu a vývoje, kterou přijala ČR a v její realizaci se orientovat zvláště na:

- výzkumné směry významné pro rozvoj českého hospodářství, případně směry, které mají předpoklad vznik exportně výkonných oborů hospodářství povzbudit,
- obory, které jsou významné z hlediska poznání stavu společnosti, národní kultury a tradic,
- směry, které slibují přinést závažné objevy v nejbližších desetiletích (obory perspektivní z hlediska celosvětového rozvoje vědy),
- obory, jejichž rozvoj je důležitý z hlediska politických zájmů státu, sociálního a hospodářského rozvoje a prosazování principu trvalé udržitelnosti,
- obory, jež umožní splnit závazky, které již v minulosti na sebe vzala ČR, ať již doma, či formou mezinárodních smluv.

Posilovat pěstování vědy a výzkumu na univerzitách a ostatních vysokých školách je důležitý úkol vyžadující trvalou pozornost. Pouze vysoká škola s kvalitním badatelským zázemím může poskytnout požadovanou úroveň vysokoškolského studia. Zatímco věda na univerzitách má univerzální charakter, je Akademie věd institucí badatelského výzkumu především v oblastech vyžadujících buď úzkou specializaci, nebo naopak součinnost řady pracovišť různého zaměření. Součinnost vysokých škol a ústavů AV v oblasti výzkumu i výchovy studentů je třeba nadále posilovat ať již formou společných grantových projektů, společné organizace postgraduálního studia či časově vymezenou výměnou pedagogických a vědeckých pracovníků mezi oběma typy institucí. Pro zvýšení úrovně vědecké práce na vysokých školách i v AV mají nezastupitelnou úlohu periodické atestace pracovišť prováděné pokud možno s účastí zahraničních odborníků. V rámci vědecké práce na vysokých školách a AV ČR budeme podporovat projekty týkající se aplikovaného výzkumu umožňující co nejrychlejší přenos aplikovatelných výsledků dosažených v základním výzkumu do výrobních oblastí.

Státní podpora cílenému výzkumu a vývoji i různé formy nepřímé podpory jsou nezbytné především k vytvoření podmínek pro vznik projektů jdoucích napříč základním, aplikovaným a podnikovým výzkumem. Závažným úkolem bude přijetí a realizace nové zákonné úpravy organizace, řízení a financování výzkumu a vývoje (např. inovačních center) tak, aby se Česká republika mohla plně integrovat do evropské a světové vědy, a to při respektování principů partnerství veřejného a soukromého sektoru, jako jednoho z pilířů celoevropské politiky. Trvalým úkolem je zvyšování účinnosti výkonu státní a veřejné správy v oblasti výzkumu a vývoje a její logické začlenění na úrovni ústředních a krajských orgánů.

Neodkladným úkolem je zastavit únik mladých vědeckých a výzkumných pracovníků, a dnes již i pracovníků středního věku, do jiných oblastí či do zahraničí. K tomu je zapotřebí postupně zvýšit podíl financování oblastí výzkumu a vývoje na hrubém domácím produktu. Je nezbytné zvýšit i společenskou prestiž vědy a výzkumu včetně odpovídajícího finančního ohodnocení pracovníků v této oblasti.

ČSSD si je vědoma toho, že vědu a výzkum - přes její specifika - nelze oddělit od celkového kulturně společenského rámce a bude podporovat popularizaci významných poznatků vědy a výzkumu ve společnosti. Do tohoto procesu je třeba zapojovat vědce s vysokým odborným i morálním kreditem. Stejně tak chce ČSSD přispět k vytváření klimatu, v němž by se vědecká komunita sama hlouběji zabývala svou vlastní odpovědností za publikování, šíření i využívání poznatků vědy a výzkumu.

IV.9. KULTURNÍ POLITIKA

Kultura je významnou součástí života občanské společnosti českých zemí. Její poznání, pochopení a prožití přispívá k sebevědomí společnosti, její emancipaci a vnitřní integraci. Odtud vyplývá i její nezastupitelná úloha kulturní, vzdělávací, sociální, hodnototvorná a kreativní, ovlivňující náš život i pohled na svět.

Tvorba a vnímání kulturních statků je ale i právem každého občana svobodně rozhodovat o charakteru kulturních projevů, jejichž je tvůrcem či příjemcem. Zaručit ochranu tvůrčí svobody a vytvářet podmínky pro kulturní život občanů je základním úkolem při tvorbě a realizaci kulturní politiky.

Sociální demokracie si tyto základní souvislosti uvědomuje a chápe nezastupitelnost a potřebnost kultury pro rozvoj plnohodnotného života společnosti. Chápe kulturní dědictví jako hmotný i duchovní poklad, o který je nutno pečovat a rozmnožovat jej, který je třeba předávat dalším generacím. Investice do kultury totiž v mnohém zásadně spolurozhodují o budoucím charakteru a kvalitě života každého občana, spolurozhodují o budoucnosti celé společnosti. Ve své podstatě kultura přispívá k ekonomickému a sociálnímu rozvoji každého jedince i celé společnosti, je i významným hospodářským odvětvím, které však zpravidla bezprostředně neprodukuje zisk. Přijmout proto zákon o podpoře kultury jako veřejně prospěšné činnosti je nanejvýš aktuální.

Svébytná a nosná kultura vždy byla, je a bude věcí veřejnou, předmětem veřejného zájmu. Cílem kulturní politiky je nejen sjednocovat občany naší země, ale i propojovat je se širokou škálou evropských a nyní i globálních tradic.

Kultura jako celek nemůže být samofinancovatelná a obec, region či stát se nemůže zbavit zodpovědnosti za její rozvoj. Náš příspěvek k evropské civilizaci je oprávněným zdrojem přirozeného sebevědomí, národní hrdosti a výchozí základnou pro současný proces integrace České republiky do Evropy. Vynaložené prostředky se nám budou vracet ve formě kulturních hodnot, které mají nadčasovou platnost a nevyčíslitelnou cenu.

Svou úlohu by měly sehrát daňové úpravy. Dynamika prezentace kulturních projektů by se tímto krokem zvýšila a pokud by např. asignace tvořily jen určitou přesně vymezenou část finančních zdrojů, staly by se účinným motivačním prvkem lokálního i celostátního kulturního dění.

Sociální demokracie považuje za součást kulturního dědictví a historické paměti nejen umělecká díla, ale i rituály, slovesnost a životní styl, výrobky i výrobní technologie, tradiční řemeslné činnosti a dovednosti, historickou architekturu a urbanismus sídel. Podporuje rozvoj moderní i tradiční lidové kultury a péči o menšinovou, lokální a regionální kulturu.

Podporujeme výzkum, uchovávání, komplexní ochranu a prezentaci současného umění i kulturního dědictví v muzeích, galeriích, knihovnách či ostatních institucích a jejich financování z veřejných rozpočtů.

Sociální demokracie oceňuje společné dílo ekologů a památkářů při tvorbě společných koncepcí ochrany kulturní identity. Mikroregionální politiku s výraznými samosprávnými a krajinotvornými prvky považuje za příspěvek k ochraně společnosti před necitlivými zásahy do harmonie kulturní krajiny. Předpokládáme, že nový zákon o památkové péči sladí přístupy všech zainteresovaných subjektů.

Cílem sociální demokracie je podpora a vytváření přirozených center kultury, která budou i přirozenými centry kultivované výměny myšlenek, centry společenské komunikace a estetické výchovy. Divadla, hudební zařízení i dobře vybavená kina jsou již tradičně nejdůležitějšími články sítě kulturních zařízení a měly by si uchovat a posilovat svůj regionální charakter. Odtud plyne přesvědčení sociální demokracie o zodpovědnosti regionálních samospráv za jejich spolufinancování i provoz tak, jak se bude naplňovat idea regionalizace a decentralizace veřejné správy - vytvoření veřejnoprávních fondů kultury v jednotlivých krajích. Sociální demokracie považuje za správnou ideu vícezdrojového financování těchto aktivit. Svou zvláštní úlohu vidí sociální demokracie při podpoře a financování zařízení přesahujících svým významem region, majících celostátní charakter či plnících jinou významnou a nezastupitelnou celospolečenskou roli, včetně rolí státně reprezentačních. Nezapomínáme, že kultura je úzce spojena s turistickým ruchem vnějším i vnitřním a s řadou činností, které jsou s ním spojeny.

Sociální demokracie si uvědomuje důležitost uchování a neustálé kultivace národního jazyka pro rozvíjení kulturních aktivit a tvorbu kulturního dědictví. Uvědomuje si zvláště jeho význam pro život národnostních menšin, kde je jazyk často jediným pojítkem jejich kultury. Je třeba uchránit prostor informačních, vzdělávacích a zábavních aktivit před bezduchostí a "lacinou" komercionalizací - je nutno podporovat nové autory a interprety, upřednostňovat rozvoj mateřského jazyka a specifík národní kultury. Znalost dějinných souvislostí je nejen poučením, ale i základem pro osvojování všech hodnotových orientací.

ČSSD se snaží citlivě reflektovat vliv zásadních změn, které s sebou nesou nové formy šíření kulturních obsahů masovými sdělovacími a reprodukčními prostředky, zejména televizí. Mění se role a charakter novin, časopisů, knih. Trendem budoucnosti je propojování technologií, vedoucí k rozšíření nabídky, zlevnění produktů a tím i k zajištění možnosti většího rozšíření, ekologičtějšího charakteru přenosu informací. Tento mnohvrstevný proces povede mimo jiné k vytváření globálních informačních, vzdělávacích a zábavních center s podporou rozsáhlých multimediálních encyklopedií, tvořící přirozený produkt smysluplného a kulturního využití volného času. Pokud stát půjde v čele těchto inovací, neztratí se jejich demokratičnost a všeobecná dostupnost a zůstanou součástí veřejných služeb občanům.

Jsme však i svědky protichůdných tendencí, kdy tvůrčí svoboda sice vede k obohacování kulturního fondu společnosti, souběžně ale dochází také ke kulturním ztrátám, dekulтивaci jazyka ve veřejném sdělování, zužuje se sociální základna zájmu o uměleckou tvorbu, rýsuje se propast mezi uměleckou kulturou a kulturou všedního dne. Významný podíl na tom mají některá média, ve kterých se zábavnost a povrchnost osvobozují od kulturních nároků a přehlušují vážné obsahy. Zatímco jazyk médií se demokratizuje až znehodnocuje, obsah sdělení vyjadřuje spíše zájmy vydavatele a zadavatelů reklamy než veřejné zájmy. Tento kontrast vytváří novou kulturní skutečnost. Mediální průmysl spolu s průmyslem reklamy mísí realitu s mystifikací.

Máme obavy, že mediální průmysl a prostředky hromadného sdělování – televize, rozhlas, periodický tisk a reklama, která jimi prostupuje vytváří krizi hodnot, která nemůže být bez následků pro kulturu a pro kulturní vzorce početných společenských skupin. Relativizace kulturních norem, chování, mezilidských a společenských vztahů znehodnocuje kulturní tradice. Reklama přestává být jen funkcí trhu, ale podsouvá veřejnosti hodnotovou orientaci, která předpokládá přijetí konzumních, ideologických a politických hodnot. Reklama absenci ideologie pouze předstírá. Tak jako se vytvářejí nákupní řetězce supermarketů, vytvářejí se i řetězce pseudokulturních hodnot; konzum je spojován s prestiží a humanismus je ponižován a zpochybňován.

Digitální technologie umožňují zpřístupnění současné kultury i kulturního dědictví prostřednictvím multimediálních prostředků celému světu. Lze tak prezentovat originalitu a tvůrčí potenciál jak minulých generací, tak i současných tvůrců, hledat nové vztahy k veřejnosti. Jen stát má možnost a měl by mít i povinnost zainvestovat projekt státní podpory vzdělanosti - digitalizaci sbírkových a archivních fondů, knihoven, galerijních a muzejních sbírek, jejich katalogizaci a veřejnou prezentaci. Vytvoří se tak multimediální encyklopedie české historie, kultury a písemnictví. Podpora věd a výzkumu sloužících těmto účelům se týká zejména kulturologie, sociologie, historiografie i všech forem kritiky a publicistiky. Je výchozí součástí našich úvah i kulturní politiky ČSSD směřující do všech oblastí zájmových i profesních aktivit.

Sociální demokracie proto podporuje výrazný podíl samosprávných profesních sdružení a zájmových organizací neziskového sektoru na spolurozhodování o charakteru a rozvoji kulturních aktivit.

Sociální demokracie vítá i zde partnerství veřejného a soukromého sektoru, pokud je zachováno nediskriminační a celospolečenské využívání výsledků této spolupráce.

Příspěvky soukromého sektoru k ochraně a prezentaci kulturního dědictví i tvorby považuje sociální demokracie za projev osviceného občanství, hodného společenského ocenění a úcty.

Vždy ale platí požadavek na transparentnost užití veřejných finančních zdrojů tak, aby nedocházelo k plytvání či neodůvodněnému obohacování na úkor veřejných financí. Sociální demokracie vnímá nutnost dodržování evropských pravidel v podnikání v oblasti kultury. Vnímá i nutnost legislativního řešení autorských a distribučních práv, aby nedocházelo ke kriminalitě v této oblasti.

Sociální demokracie si je vědoma veřejného zájmu na trvale udržitelném rozvoji a uchování kultury, na potřebě citlivé podpory státu všem neziskovým aktivitám v kultuře a na nezaměnitelné funkci kultury jako veřejné služby, jejíž standardní část se neobejde bez zákonných rámců, veřejnoprávní ochrany, podpory a spoluodpovědnosti státu při jejím zajištění.

IV.10. VEŘEJNÁ SPRÁVA

V duchu našeho pojetí demokratického právního státu považujeme za významné sledovat na úseku veřejné správy jako hlavní cíl podporu uskutečňování reformy veřejné správy podle schválených zákonů. Pro ČSSD je účelem reformy vytvoření jednotného funkčního systému veřejné správy, která bude tvořena ústředními orgány státu a územními samosprávnými celky, tj. obcemi a kraji. Veřejná správa musí být vytvářena jednotně, jako jednota státní správy i samosprávy. Jejím hlavním smyslem je poskytování kvalitních služeb pro její uživatele, občany, a to jak pro všechny občany státu, tak i pro specifické potřeby občanů v konkrétních regionech a obcích. Musí být schopna zajistit účelnou a systematickou regionální a komunální politiku.

Vláda ČSSD byla první vládou po listopadu 1989, která připravila a v parlamentu prosadila reformu veřejné správy. Vznikem samosprávných krajů a přesunem působnosti z ústředních orgánů státu na kraje a z okresních úřadů na pověřená města se vytvořila nová situace, která umožňuje odstranit dosavadní zásadní nedostatky v oblasti veřejné správy, kterými jsou:

- zúžené vnímání problémů, spočívající ve snaze řešit je nikoli v jejich celku, ale dílčími opatřeními jednotlivých resortů,
- nedostatečná komplexní péče o území a s ní spojená neschopnost předcházet vzniku a rozvoji místních a regionálních sociálně-ekonomických problémů.

Z hlediska řešení těchto problémů chce ČSSD po volbách přijmout následující opatření:

- a) Dlouhodobě a systematicky posilovat vzájemnou koordinaci orgánů státu a samosprávy tak, aby byl vytvořen efektivní, tedy účelný a hospodárny systém schopný poskytovat kvalitní služby občanům.
- b) Dokončit uspořádání jednotlivých stupňů veřejné správy tak, aby byla občanům co nejdostupnější. Současně však musí být schopna na všech svých stupních zajistit odpovídající kvalitu poskytovaných služeb.
- c) Dále rozvinout a zrealizovat reformu ústřední státní správy. Posílit výrazně její strategickou a meziresortně koordinovanou úlohu v sociální a ekonomické politice státu, kvalitu její legislativní úlohy a kontrolní úlohy výkonu státní správy v území.
- d) Zajistit rozvoj systému vzdělávání a kvalifikačních požadavků kladených na pracovníky veřejné správy tak, aby na příslušném stupni byli tito lidé schopni poskytovat veřejné služby na úrovni evropsky pojatého managementu ve veřejné správě. S tím souvisí nutnost výrazného posílení procesu odpolitizování veřejné správy. Naším cílem přitom bude vytvořit podmínky vyrovnaných nároků, kladených na pracovníky ve veřejné správě, doprovázených zajištěním jejich pracovní stabilizace.
- e) Usilovat o posílení finanční stability jednotlivých stupňů veřejné správy. Úlohou daňového systému je zajistit základní ekonomickou stabilitu nepodléhající lokálním ekonomickým výkyvům a umožňující standardní poskytování veřejných služeb. Zároveň je však třeba působit na zvýšení motivace veřejné správy při zajišťování zaměstnanosti a řešení ekonomických problémů jednotlivých regionů. Posílit uplatnění zásady, že kdo rozhoduje, má nejen svá práva, ale i povinnosti. Posilování pravomocí jednotlivých orgánů veřejné správy musí být doprovázeno vyžadováním odpovědnosti orgánů samosprávy za výběr místních daní i jejich využití ve prospěch občanů a vyžadováním odpovědnosti za ekonomická rozhodnutí týkající se majetku územních samosprávných celků.
- f) Prosazovat nezbytné posilování všech forem veřejné kontroly nad účelným rozhodováním i finančním hospodařením veřejného sektoru, a to zejména s využitím samosprávných prvků - zvýšit právo občanů na informace, zajistit efektivní vymahatelnost tohoto práva a umožnit jejich účast na kontrole.
- g) V souladu s cíli ČSSD i nadále prohlubovat a rozvíjet účelnou a systematickou regionální politiku státu. Podporovat posilování pravomocí obcí a krajů v oblasti komplexní péče o území a jeho rozvoj a tímto způsobem zajistit komplexnost řešení problémů a systematickosti v předcházení vzniku negativních vývojových tendencí.
- h) ČSSD bude nadále rozvíjet demokratizaci veřejné správy a posilovat postavení občanů i občanské veřejnosti v jednání s ní tak, jak tento proces započala návrhy zákonů o správním řádu a soudním řádu správním a zákona o státní službě.
- i) ČSSD bude jasně definovat práva občana vůči orgánům veřejné správy s cílem motivovat jej k aktivnímu zájmu o zapojení do věcí veřejných.

V.11. BEZPEČNOST OBČANŮ A OCHRANA MAJETKU

Odmítáme tvrzení, že kriminalita je přirozenou a nevyhnutelnou daní za demokracii. Stát musí občanům zaručit bezpečnost. Občané mají právo na bezpečnost. V posledních třech letech se situace jednoznačně zlepšuje. Celkově poklesla kriminalita o 15 %. Objasněnost kriminality se dostala na nejvyšší úroveň od r. 1989 a zlepšila se i policejní hlídková činnost. Konečně se daří odhalovat i velkou hospodářskou kriminalitu, neboť již stovky osob čelí trestnímu stíhání za hospodářské trestné činy velkého rozsahu. Někteří vazebně, jiní jsou stíháni na svobodě a padají již i pravomocné rozsudky. Od justice, státních zastupitelství a policie (včetně městské) je třeba dále požadovat ofenzivní přístup k potlačování kriminality a vytvářet příznivé podmínky pro jejich účinné fungování.

Organizovanou kriminalitu považujeme za smrtelné nebezpečí pro tradiční principy demokracie. Proto musí být hospodářská kriminalita, daňové podvody, korupce a praní špinavých peněz předmětem přísného postihu. Důrazně budeme prosazovat účinnou daňovou (včetně efektivní výměny informací veřejné správy), celní a jinou správní kontrolu, jakož i přijetí zákonů bránících prorůstání zločineckých organizací do státních orgánů. Za jeden z významných kroků v boji proti organizovanému zločinu považujeme již přijatý zákon o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, který připravila sociálnědemokratická vláda. Připravujeme zákon o korunním svědkovi, aby se zlepšila důkazní situace státního žalobce. Navrhujeme také komplex opatření v boji s terorismem, vztahující se nejen k trestněprávním normám, ale i k dalším oblastem, především finančním. Splníme svůj závazek u organizací zpravodajských služeb. Nový model bude postaven na principu větší koordinace, efektivní výměny informací a zvýšení vazby mezi službou a uživatelem informací.

Zvláštní pozornost budeme věnovat boji proti drogám, omezení prostituce a trestné činnosti související s nelegální migrací přes státní hranice. Za nezbytné přitom považujeme důrazně předcházet kriminalitě ve spolupráci s veřejností, zejména na místní úrovni.

Základní předpoklady k tomu, aby – pokud možno - po každém zločinu následoval rychlý a neodvratný trest, byly vytvořeny podstatnou novelou trestního řádu, která vstoupila v účinnost 1. ledna 2002. Urychlení soudního řízení však považujeme nadále za velmi důležité, neboť zpožděné projednávání případů podporuje hospodářskou i obecnou kriminalitu.

Vláda ČSSD jako první vláda od listopadu 1989 předložila v roce 2001 věcný záměr rekonstrukce trestního práva hmotného. Nový trestní zákoník, který by měl nahradit mnohokrát novelizovanou, avšak dosud platnou právní úpravu přijatou počátkem 60. let minulého století, bude vycházet zejména z těchto principů:

- Vedle trestní odpovědnosti fyzických osob bude zavedena trestní odpovědnost právnických osob, která se postupně prosazuje do právních řádů mnoha evropských zemí.
- Právní vymezení zločinného spolčení bude zpřesněno tak, aby reflektovalo nové mezinárodní přístupy k definování organizovaného zločinu a terorismu a k jejich potlačování.
- Nový trestní zákon by měl oproti stávajícímu stavu přinést zvýšení trestního postihu zavržených, zejména násilných trestných činů (brutální vraždy, ozbrojené loupeže, únosy atd.) a nových specifických druhů kriminality (např. organizovaný zločin, terorismus, extrémismus). Při stanovení sankcí za spáchání trestných činů v trestním zákoně budeme vycházet ze stupně jejich společenské nebezpečnosti. Nově by měl být systém sankcí doplněn o další dosud u nás nepoužívané tresty, a to především domácí vězení, včetně možnosti i elektronického sledování v budoucnu, víkendové tresty, tzv. denní pokuty atd.
- Trestní právo však nesmí považovat trest za pouhou odplatu za spáchaný čin. Výkonem trestu nesmí být ponížena lidská důstojnost. Vedle základní ochranné funkce má trestní právo usilovat též o sociální reintegraci pachatelů a o zajištění přiměřené satisfakce obětem trestných činů. Budeme proto prosazovat jak zpřísnění podmínek výkonu trestu odnětí svobody a důsledné uplatňování pracovní povinnosti odsouzených, tak rozšíření aplikace alternativních trestů, zejména trestu obecně prospěšných prací, zavedením úhrady pojištění odpovědnosti z prostředků státního rozpočtu a peněžitého trestu. Při trestním postihu je nutno donutit pachatele, aby mnohem více než dosud nahrazovali obětem způsobenou škodu. Současný stav je naprosto neuspokojivý.
- Stát musí docílit, aby současný stav, kdy pachatel je postižen víceméně pouze symbolickým trestem (zejména v podobě podmíněného odsouzení), ale neoprávněný prospěch získaný trestným činem mu zůstane, se podstatně změnil a pachatel o prospěch z trestného činu přišel.
- Bude zaveden pojem „hrubá nedbalost“ jako zvláštní kategorie zavinění zejména u skupiny trestných činů hospodářských a trestných činů proti životnímu prostředí. To pomůže odlišit některé kategorie trestných činů od přestupků a jiných správních deliktů.
- Bude vytvořen ucelený systém hmotněprávních a procesních institutů zajišťujících uplatnění adekvátních právních následků pro pachatele trestné činnosti z řad mládeže. Hmotněprávní i procesní úprava společenské reakce na kriminalitu mládeže bude provedena v samostatném kodexu tvořícím trestní právo mládeže, jehož návrh vláda předložila již v minulém roce. Takový postup umožní odpověd' na otázku, zda má být zachována věková hranice počátku trestní odpovědnosti patnácti let.

Nová kodifikace bude založena na přesvědčení, že ochranu demokratického státního a společenského zřízení, práv a svobod jednotlivců a ochranu jejich života, zdraví a majetku je třeba dosahovat především mimotrestními prostředky. Na protiprávní jednání je třeba reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech v souladu s pomocnou úlohou trestního práva v právním řádu a ve společnosti. Kriminální politika, sledující kontrolu a potlačování kriminality, musí proto spočívat ve vhodném vyvažování prevence a represe.

Značný význam v prevenci kriminality má i mimotrestní legislativa (viz zákaz zřizování anonymních účtů v peněžních ústavách, který u nás díky sociálnědemokratické vládě platí od 1.1. 2001). Stát se ovšem musí řádně starat, aby jeho zákony byly dodržovány, a má pro to k dispozici dostatek kontrolních institucí. Pokud budou náležitě fungovat, vznikne společenské klima příznivé zákonům a jejich dodržování a nepříznivé zamořování společnosti kriminalitou. V těchto směrech je nutné dále ofenzivně orientovat práci finančních úřadů, státních inspekcí, státních zastupitelství, Policie ČR, městské policie a jiných kontrolních institucí.

Prosazením zákona o Soukromých bezpečnostních službách, jasně vymezíme jejich místo v systému ochrany před kriminalitou.

Dále budeme rozvíjet námi prosazený integrovaný záchranný systém, který bude chránit životy a zdraví občanů a jejich majetek před účinky povodní, požárů, jedovatých látek, havárií apod.

Posílíme akceschopnost profesionálních a dobrovolných hasičských sborů a civilní ochrany.

IV.12. BRANNÁ A VOJENSKÁ POLITIKA

Obranu České republiky chápeme jako nedílnou součást celkové bezpečnosti státu. Významně se podílí na zajištění životních a strategických zájmů České republiky, z nichž obrana území České republiky a ochrana základních podmínek života občanů České republiky stojí na prvním místě.

Obranu České republiky vnímáme dynamicky. Naše členství v NATO a v evropských bezpečnostních strukturách umožňuje předcházet bezprostřednímu ohrožení České republiky i mimo území našeho státu. Využíváme tak všechny přednosti kolektivní bezpečnosti před bezpečností individuální. To umožňuje budovat obranu České republiky na principu rozumné dostatečnosti. Proto podporujeme účast České republiky na opatřeních k posílení míru v rámci OSN a OBSE. Prohlubování naší integrace do NATO a zapojení ČR do přípravy na začlenění do Evropské unie v oblasti bezpečnosti jsou nezbytnými kroky naší obranné a vojenské politiky.

Hlavním prostředkem k zabezpečení obrany České republiky jsou její ozbrojené síly – Armáda České republiky. Podmínkou uvedeného pojetí obrany České republiky je však jejich zásadní reforma, která vychází z nového bezpečnostního prostředí, vnitřní a vnější situace a nových úkolů.

Ozbrojené síly

Jsme přesvědčeni, že současné ozbrojené síly České republiky tvořené početnými vojsky a množstvím techniky a zásob již neodpovídají potřebám 21. století. Jsou příliš velké, ale málo efektivní. Spotřebovávají hodně prostředků, ale jejich schopnosti a možnosti tomu neodpovídají. Systém založený na základní vojenské službě se z řady důvodů ukazuje jako neperspektivní. Přes mnoho pozitivních trendů, které se podařilo v ozbrojených silách České republiky prosadit, jsou zatím ozbrojenou složkou minulosti, a ne budoucnosti.

Z nových přístupů k obraně území České republiky vyplývají nové požadavky na ozbrojené síly České republiky. Současná armáda není schopna je realizovat bez zásadní reformy. Potřebují takovou změnu, která zasáhne všechny přežilé součásti ozbrojených sil. Zboří neefektivní způsob hospodaření se státními prostředky, zvýší bojové schopnosti ozbrojených sil a jejich postavení mezi ozbrojenými silami členských zemí Severoatlantické aliance. Současně vytvoří kvalitativně nové vztahy uvnitř armády i mimo ni a v konečném důsledku posílí důvěru obyvatel v ozbrojené síly. Takovou změnu podporujeme a jsme připraveni se na ni podílet.

Budoucnost vidíme v profesionální armádě, kde její příslušníci odvádějí profesionální výkon. Reformované ozbrojené síly České republiky by se měly vyznačovat těmito základními vlastnostmi: budou moderní a velmi výkonné; také budou menší, než jsou současné ozbrojené síly, ale budou schopné zabezpečit obranu lépe a kvalitněji. Díky mobilitě budou použitelné doma i za hranicemi; myšlením to budou ozbrojené síly mladé, které půjdou s dobou.

Považujeme za naprosto nezbytné, aby reformované ozbrojené síly České republiky byly vyvážené, aby je tvořily jednotky pozemních i leteckých sil, které budou mít kvalitní logistiku a jednotky na pomoc teritoriu. Při jejich výstavbě je třeba vycházet z možností a potřeb, které jsou úměrné České republice. Měly by se specializovat na oblasti, ve kterých jsme dosáhli světové proslulosti. Jde například o zkušenosti českých vojenských chemiků a o výsledky ve vývoji pasivních sledovacích systémů.

Komplexní změny v ozbrojených silách České republiky vidíme v horizontu několika let. Do roku 2006 vybudujeme profesionální armádu, ve které již nebudou vojáci základní služby. Dojde ke snížení počtu vojáků a občanských zaměstnanců. Celkově by armáda měla mít do 35 000 profesionálních vojáků a maximálně 10 000 občanských zaměstnanců. Současně dojde i ke snížení počtu posádek. Armáda bude rozmístěna zhruba v 50 posádkách.

Chceme, aby dopady těchto změn nepoznamenaly životy rodin a regionů. Proto budeme podporovat, aby se využily všechny možnosti pro tvorbu sociálních programů, aby o změnách byla veřejnost informována a měla možnost se na ně připravit.

Zásadní reformu armády ukončíme v roce 2010, kdy armáda bude disponovat plnými operačními schopnostmi, bude moderní, výkonná, velmi akceschopná a efektivní. Její vlastností bude i schopnost dále se rozvíjet podle nových poznatků ve vojenství.

Reformou ozbrojených sil chceme změnit vztah občana k obraně státu. Občan bude mít právo podílet se na obraně České republiky. Dojde ke zrušení základní vojenské služby. Zachová se jen jednodenní odvodní povinnost, která umožní občanovi dobrovolně se rozhodnout o formě jeho zapojení do obrany.

Ozbrojené síly zabezpečí vyšší kvalitu služeb, efektivněji zhodnotí, co daňový poplatník na obranu poskytne. Chceme za stejné peníze nabídnout novou, výkonnější a moderní armádu. Přitom bude zachována výše výdajů na obranu nepřesahující úroveň 2,2 procenta hrubého domácího produktu.

Ozbrojené síly a společnost

Podporujeme princip civilního řízení a kontroly ozbrojených sil. Je pro nás základním vztahem mezi armádou a zákonodárnou a výkonnou mocí státu. Současně pro nás vyjadřuje odpovědnost politických sil za poskytnutí potřebných zdrojů a nezbytných podmínek pro jejich rozvoj. Proto je prohloubení a kvalifikované uplatňování civilního řízení a kontroly armády naší prioritou.

Vojenský profesionál je pro nás občanem v uniformě.

Budeme usilovat o další integraci ozbrojených sil do demokratické společnosti, do sociálního, ekonomického a kulturního systému země, zejména v souvislosti s profesionalizací armády. Základem integrace musí být maximálně možná otevřenost armády k veřejnosti, rozvoj vzájemné spolupráce a vztahu mezi demokratickou společností a ozbrojenými silami a kultivace vzájemného vztahu občanů a armády.

Společně se všemi, komu záleží na bezpečnosti této země, budeme vytvářet ty nejlepší podmínky pro přípravu občanů k obraně. Předložíme ucelený systém vytváření branně bezpečnostního vědomí již na školách a dále u občanů.

V. ZAHRANIČNÍ POLITIKA

Prvořadým úkolem české zahraniční politiky je vytvářet příznivé podmínky pro bezpečnost, mírový rozvoj a prosperitu České republiky a všech jejích občanů. ČSSD si uvědomuje, že v současné době podstatně vzrůstá význam zahraniční politiky a její propojenost s vnitropolitickým, hospodářským a sociálním vývojem v naší zemi. To klade zvýšené nároky na zahraniční politiku a na zajištění žádoucí informovanosti veřejnosti.

Zahraniční politika ČSSD vychází z tradic a myšlenek světového a evropského sociálně demokratického hnutí, jehož je ČSSD nedílnou součástí. K hlavním principům hnutí, vyjádřeným v rezolucích Socialistické internacionály, patří důsledné respektování lidských práv, která jsou zakotvena v konvencích Rady Evropy a v dokumentech OSN, zvláště v Paktu o občanských a politických právech a v Paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Jednoznačnou prioritou české zahraniční politiky je vstup do Evropské unie a poté aktivní účast na rozhodovacích procesech a všech společných politikách. Odmitáme jakýkoliv odklad našeho vstupu do Unie, neboť by to Českou republiku zavedlo na okraj evropského dění, do nevypočitatelné závislosti a izolace. Jsme toho názoru, že jakékoli oddalování rozšíření Unie by mělo závažné důsledky jak pro ČR, tak i pro celý střední a východní Evropu, ohrozilo by naši důvěryhodnost a vedlo k posilování nacionalismu, který je zdrojem potencionálních konfliktů. Proto vítáme smlouvu z Nice, která vytváří institucionální předpoklady pro rozšíření Unie o nové členské země. Stejně tak závěry zasedání Evropské rady v Göteborgu, předpokládající možnost ukončení negociací s nejlépe připravenými kandidátskými zeměmi do konce roku 2002 včetně prohlášení o nezvratnosti procesu rozšíření. Česká republika má reálnou možnost vstoupit do Unie mezi prvními, a účastnit se tak již v červnu 2004 jako plnoprávný člen voleb do Evropského parlamentu i mezivládní konference v roce 2004, která bude rozhodovat o dalším vývoji Evropské unie. Plnoprávné členství České republiky v Evropské unii v roce 2004 je náročným, ale reálným cílem, o jehož dosažení ČSSD bude usilovat ve spolupráci s dalšími pro-evropsky orientovanými politickými stranami a seskupeními.

ČSSD se staví za to, aby vláda ČR při jednáních o přistoupení k Evropské unii důrazně prosazovala a obhajovala oprávněné české národní zájmy s cílem minimalizovat případné negativní dopady na české hospodářství, na životní úroveň a jistoty obyvatelstva. Poskytne plnou podporu úsilí vlády o vyjednání přechodných opatření v oblastech, kde to bude nezbytné z hlediska ochrany vnitřního trhu a sociálních jistot občanů ČR. Přechodná opatření v některých oblastech neznamenají snížení kvality plnoprávného členství, ale odrážejí v zásadě rozdíl v hospodářské výkonnosti dosavadních a nových členských států. ČSSD chápe vyjednávání s EU jako vysoce politický a odborný proces, který se odehrává v reálném rámci. V žádném případě nejde o diktát ze strany Evropské unie. Ke stanoviskům Evropské unie předkládá vlastní zdůvodněná stanoviska. Přechodné období na volný pohyb pracovních sil, které bude uplatňováno některými zeměmi vůči občanům ČR po jejím vstupu do Unie, vnímá jako neodůvodněné a bude žádat o jeho zrušení po 2 letech. Bez důkladné a kvalitní domácí přípravy na vstup ČR do Evropské unie, včetně získání většiny občanů pro vstup však není možné ambiciózního cíle dosáhnout. Klady spojené s přípravou i se vstupem do Unie výrazně převyšují očekávané problémy. Česká republika jako dynamicky hospodářsky a sociálně vyspělý a rozvíjející se stát má dobré předpoklady se aktivně zapojit do všech výhod plynoucích z příslušnosti k tomuto ojedinelému společenství.

Česká republika se musí aktivně podílet na naplňování společné zahraniční a bezpečnostní politiky a činnosti jejích orgánů po svém vstupu do Unie. ČSSD je přesvědčena, že svými zkušenostmi může významně přispět k hledání řešení četných existujících i budoucích problémů evropské i mezinárodní politiky. V rámci Evropské unie se staví za vytvoření struktur, které Unii umožní účinně

reagovat na případné krize především v euro-atlantickém prostoru. Považuje proto rozvoj kapacit EU pro zvládání krizí za důležitý a potřebný nástroj společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie. ČSSD podporuje co nejširší zapojení ČR do procesu vytváření evropské obranné a bezpečnostní politiky jak v oblasti vojenské, tak i v její civilní části.

ČSSD podporuje sjednocování států evropského kontinentu, tj. podporuje prohlubování ekonomické a politické integrace v Evropě. Jen tak totiž bude moci Evropa hrát důstojnou a odpovídající roli ve světě 21. století, hájit a prosazovat své oprávněné zájmy v globalizujícím se světě. Sociální demokracie považuje probíhající integraci států za jedinou efektivní odpověď Evropy na výzvy a úskalí procesu globalizace světové politiky a ekonomiky. Je si vědoma toho, že evropské integrace není ukončený a bezproblémový proces, patří však mezi nejlepší a nejnadějnější projekty, které kdy v Evropě vznikly.

Česká sociální demokracie již nyní aktivně vstupuje do diskuse o budoucí podobě Evropské unie. Mezivládní konference v roce 2004, jejímž základním úkolem bude nalézt řešení, která by přiblížila Evropu občanům, je pro ČSSD další výzvou k hledání cest k rozvoji evropské integrace v duchu základních principů sociální demokracie. ČSSD zformulovala na svém XXX. sjezdu své základní představy, které směřují k prohloubení integrace, mají za cíl učinit evropskou architekturu demokratičtější a více reflektující její mnohotvárnost.

ČSSD chápe proces rozšiřování EU jako nezbytnou podmínku rozšíření pásma stability, demokracie a prosperity na celém evropském kontinentu a definitivního odstranění dělicích čar v Evropě.

ČSSD je přesvědčena, že přistoupení České republiky k Evropské unii nemá reálnou alternativu. Členství v Evropské unii zajistí podmínky pro mírový a stabilní rozvoj ČR, trvalý ekonomický růst, kvalitní právní prostředí a ve svých důsledcích povede k podstatnému zvýšení životní úrovně občanů České republiky. Ti se stanou občany Evropské unie a získají tak nová významná práva, možnosti a výhody. Například budou mít lepší přístup ke vzdělání, budou moci pracovat a podnikat na území všech států Unie, získají vyšší ochranu svých spotřebitelských práv, dosáhnou lepší kvality životního prostředí, lepší záruky dodržování práva a pořádku. Mezinárodní postavení České republiky i bezpečnostní ukotvení se výrazně posílí. Česká republika bude spoluurčovat politiku Evropské unie - jednoho z největších světových seskupení - a úspěšně tak čelit výzvám 21. století.

V tomto ohledu se politika ČSSD zásadně odlišuje od politiky českých euroskeptiků, kterou v českém prostředí rozvíjí především ODS. Odmítá negativistické přístupy k Evropské unii, nacionalistické a populistické postoje, které mohou vést jen k izolaci ČR. Pro ČSSD je rozhodující věcná analýza přínosů, rozsahu a povahy práv i závazků z budoucího členství České republiky v Evropské unii. Analýza ukazuje, že neexistuje jiná varianta prosperující České republiky než jako člena Evropské unie.

ČSSD se zasadí, aby Česká republika byla připravena přistoupit k EU k 1.1. 2003. ČSSD bude prosazovat, aby Česká republika aktivně vystupovala v Evropské unii za zvýšení a stabilizaci sociálních a jiných životních jistot občanů i celých národů. ČSSD velmi oceňuje, že v orgánech Evropské unie a ve vládách většiny členských států Evropské unie mají významný vliv sociálně demokratické strany. ČSSD se díky svému členství v Evropské sociálně demokratické straně podílí na vytváření Evropy míru a lidských práv, sociální spravedlnosti, zaměstnanosti a ekologické obnovy.

ČSSD se staví za to, aby Česká republika jako plnoprávný člen Evropské unie usilovala o prosazování zájmů státu i občanů. Staví se za to, aby Česká republika v Evropské unii prosazovala další rozvíjení integrace, a to jak další rozšiřování Unie, tak prohlubování integračního procesu, zejména jednotného vnitřního trhu a měnové unie a kroky směřující ke vzniku politické unie.

ČSSD přikládá velký význam dobrým vztahům se všemi sousedními státy. Má zvláště zájem na rozvoji oboustranně výhodných vztahů s demokratickým Slovenskem, s nímž nás spojuje společná historie, společné zájmy, významné ekonomické vazby i prioritní cíl – vstup do EU. Smlouva o dobrém sousedství a česko-německá deklarace poskytují solidní základ pro rozvíjení spolupráce s Německem. ČSSD oceňuje pokrok, k němuž došlo ve vzájemných česko-německých vztazích po roce 1998, a zejména jejich orientaci na budoucnost. Staví se proti oživování starých sporů minulosti a proti podmiňování vstupu ČR do EU jejich řešením. ČSSD oceňuje prohlubování vztahů a vzájemnou spolupráci s Polskem. ČSSD bude podporovat rozvoj dobrých sousedských vztahů s Rakouskem na základě společně sdílených evropských hodnot a s dalšími zeměmi střední Evropy v rámci regionálního partnerství. Staví se pro další rozvíjení regionální spolupráce v rámci víšegrádské skupiny, která se může stát přirozeným fórem pro diskuse a koordinaci politik zúčastněných zemí i po jejich vstupu do EU. ČSSD bude usilovat o rozvoj všestranných vztahů s naším transatlantickým spojencem USA. Budeme také podporovat rozvíjení vzájemně výhodných vztahů s demokratickým Ruskem a všemi státy, které o to mají zájem. Velký význam přikládá ČSSD rozvíjení ekonomických vztahů i rozvoji tzv. ekonomické diplomacie s cílem podpory proexportní politiky státu.

ČSSD pozorně sleduje měnící se globální bezpečnostní prostředí a nárůst nových rizik a hrozeb v souvislosti s mezinárodním vývojem po skončení studené války a s rychlým rozvojem vědy a techniky. V popředí jsou nyní konflikty regionální, ekonomické hrozby, včetně sociálních nepokojů, etnické nepřátelství, nejisté a nezabezpečené hranice (ilegální migrace), organizovaný zločin, informační „válka“ (útok na informační systémy). Největším bezpečnostním rizikem je mezinárodní terorismus. Sociální demokracie bude usilovat o to, aby ČR ve spolupráci se spojenci i dalšími zeměmi hledala řešení, která by vedla k minimalizaci těchto rizik, zvláště mezinárodního terorismu a v posílení celosvětové bezpečnosti především v oblasti jaderných zbraní a jejich nosičů. Konstantou pro ČSSD zůstává snaha o pokrok v odzbrojovacím procesu, především jaderném včetně nerozšiřování všech zbraní hromadného ničení a jejich raketových nosičů.

ČSSD považuje transatlantickou vazbu za páteř dnešního evropského bezpečnostního systému. Bude podporovat rozšíření Severoatlantické aliance o další státy střední a východní Evropy, které sdílejí stejné hodnoty a prokáží svoji připravenost stát se jejími členy. ČSSD má zvláště zájem na brzkém vstupu Slovenska do aliance.

ČSSD usiluje o zvýšení významu OSN v mezinárodních vztazích. Za nezbytný předpoklad považuje úspěšné dokončení reformy této organizace. ČSSD se vyslovuje pro posílení Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě jako účinného fóra pro preventivní diplomacii a kooperativní bezpečnost i jako nástroje pro dosažení většího respektování lidských práv.

V klíčových otázkách zahraniční politiky, zvláště těch, které se dotýkají suverenity státu, podporuje ČSSD demokratický princip referenda. Vyslovuje se pro konání referenda o dojednané smlouvě o přistoupení ČR k Evropské unii, stejně jako prosazovala referendum před rozdělením Československa. Referendu musí předcházet věcná celonárodní diskuse.

ČSSD podporuje účast ozbrojených sil ČR na akcích schválených Radou bezpečnosti OSN. Podporuje rovněž plány na posílení autority OSN a opatření přijímaná v jejím rámci k řešení rozporů mezi průmyslově vyspělými a rozvojovými státy.

ČSSD si velmi váží podpory a důvěry, kterou jí voliči poskytli ve volbách v r. 1998. To jí dalo mandát a povinnost efektivně se podílet na formulování i praktickém provádění zahraniční politiky České republiky. ČSSD s uspokojením konstatuje, že vládě se daří uskutečňovat cíle, které byly uvedeny ve volebním programu strany. ČSSD je rozhodnuta odpovědně obhajovat a prosazovat životní zájmy českých občanů a tak důstojně pokračovat ve své více než stoleté tradici, k níž se hrdě hlásí.

VI. INFORMAČNÍ SPOLEČNOST - NÁSTROJ BUDOVÁNÍ SPOLEČNOSTI VZDĚLÁNÍ, SPOLUÚČASTI A SOLIDARITY

Současná epocha je charakterizována zásadní změnou technologií, která významným způsobem změnila ekonomiku, společnost i způsob života každého občana. Svými dopady to jsou obdobné změny, jaké nastaly po vynálezu parního stroje, který odstartoval přechod od manufaktur k průmyslové výrobě a rozvoji železnic. Současný technologický zlom je však charakterizován především pokrokem ve zpracování, přenosu a sdílení informací – proto se mluví o vznikající informační společnosti. Padají prostorové bariéry: stále rostoucí globální informační síť internetu propojuje celou zeměkouli a přenáší čím dál větší množství dat. Časová bariéra se stále více zmenšuje – informace se přenášejí téměř okamžitě a neustále se zvyšuje rychlost jejich zpracování. Zrychlují se inovační cykly. Vznikají nová průmyslová odvětví využívající nejnovější vědecké výsledky, dnes zejména v oblasti genetiky a biotechnologií.

Svět je v období hlubokého civilizačního přelomu plného příslibů, ale také vážných hrozeb. Informační společnost na jedné straně přinese nové možnosti pro rozvoj ekonomik a uplatnění vysoce kvalifikovaných pracovníků, na druhé straně může zhoršit možnosti pro uplatnění méně kvalifikovaných a nekvalifikovaných. Ještě nikdy nebyl přístup k informacím tak snadný, nikdy nebyly možnosti koordinace a kooperace tak dobré, nikdy nebyla věda tak blízko tomu, aby se přeměnila ve skutečnou produktivní sílu společnosti. Ještě nikdy nebyl člověk tak blízko tomu, aby dokázal pozitivně ovlivnit svůj život. Ale ještě nikdy nebyl člověk tak blízko tomu, aby rezignoval na rozvoj demokracie a občanské společnosti, a stal se tak manipulovatelným nástrojem v rukou nadnárodních korporací. V tom tkví naděje i rizika vývoje dnešního světa. ČSSD vyjadřuje odhodlání podporovat rozvoj informační společnosti, bude zároveň vnímat její sociální důsledky, snažit se minimalizovat možné negativní dopady a využívat moderní informační technologie jako nástroje pro rozvoj společnosti a zvýšení kvality života.

VI.1. ČLOVĚK – CÍL I ZDROJ ROZVOJE INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI

Lidé budou svobodní pouze tehdy, budou-li mít k dispozici dostatek zdrojů, podnětů i příležitostí k vlastnímu rozvoji. Naopak společnost bude prosperovat jen tehdy, dokáže-li schopností a dovedností svých členů maximálně využít. V informační společnosti podstatně vzrůstá úloha člověka (jeho znalostí a dovedností) ve výrobním procesu. Využití moderních technologií, rychlost inovačních cyklů i produktivita práce – jsou podmíněny jeho znalostmi a dovednostmi (proto se někdy hovoří o informační společnosti také jako o společnosti znalostní). Vytváření co nejpříznivějších podmínek pro rozvoj člověka je tedy nejen cílem společenského vývoje ale i zdrojem ekonomického rozvoje moderní společnosti. Sociální vývoj v moderní společnosti pak není pouze výsledkem ekonomického rozvoje, ale je zároveň i jeho předpokladem. Z tohoto hlediska sociálně-tržní pojetí ekonomiky již neznamena pouze tržní ekonomiku s rozvinutou sociální ochranou, ale i vytvářením podmínek pro rozvoj člověka, kultivaci potenciálu jeho znalostí, dovedností a celkového rozvoje jeho osobnosti.

VI.2. VZDĚLÁNÍ – KLÍČOVÝ FAKTOR ROZVOJE INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI

Současné technologie přinášejí nové pracovní příležitosti, kladou však větší nároky na kvalifikaci, celoživotní vzdělávání a ochotu k rekvalifikaci. Tak jako v minulosti zavedení základní povinné školní docházky napomohlo k rozvoji průmyslové společnosti, tak co nejširší zpřístupnění vysokoškolského vzdělávání je předpokladem rozvoje informační společnosti. Rozdíly mezi možnostmi uplatnění kvalifikovaných a méně kvalifikovaných lidí se budou zvětšovat. Na druhé straně tyto technologie přinášejí nové možnosti pro

podporu vzdělávání (multimediální technologie ve výuce, vzdělávání na dálku prostřednictvím Internetu apod.). Široká podpora vzdělání je proto předpokladem rozvoje moderní společnosti.

VI.3. ROZŠÍŘENÍ MOŽNOSTÍ A FOREM SPOLUÚČASTI V EKONOMICE I VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

Vzrůstající úloha člověka v moderním výrobním procesu zvyšuje význam motivačních stimulů. Nejen mzda, ale i různé formy spoluúčasti na výsledcích i rozvoji podnikatelských subjektů budou proto hrát stále větší úlohu. Již dnes vzrůstá úloha drobného a středního podnikání, význam vývojových firem a tzv. technologických parků. Rozvoj elektronického obchodu umožní snadnější, žádným monopolem nezablockovatelný přístup malých i středních firem na globální trhy. Nové formy obchodování budou využívat přímý kontakt se zákazníky bez zprostředkujících obchodních mezičlánků. Pomocí informačních technologií, umožňujících propojit vzdálená pracoviště, je již dnes možné vytvářet distanční pracovní místa a realizovat práci na dálku i v nejdlehlších oblastech. To přispěje i k zastavení vylidňování venkova.

Moderní technologie umožní zlepšit a zlevnit veškerá správní agendy obce, regionu i státu a přiblížit tak stát a obce občanům. Umožní lepší informovanost občanů i rozvoj nových forem demokracie a spoluúčasti lidí na rozhodování (hovoří se o vzniku tzv. informatizované demokracie či přímé demokracii). Vytváří se i nové podmínky pro spoluúčast veřejného a soukromého sektoru v mnoha oblastech veřejné správy jako rozšíření skutečných služeb občanům.

VI.4. STÁTNÍ INFORMAČNÍ POLITIKA

Sociální demokracie podporuje využívání informačních technologií pro podporu ekonomického i sociálního rozvoje. Budeme pokračovat v započaté strategii Státní informační politiky, kde se v příštím období soustředíme zejména na následující tři oblasti:

VI.4.1. Informatizace veřejné správy

Budeme pokračovat v zavádění informačních technologií do státní správy a samosprávy a vytvářet propojené informační systémy veřejné správy, které budou sloužit pro zkvalitnění veřejné správy jako služby občanům. Budeme zároveň chránit osobní data občanů uložená v informačních systémech a zabraňovat jejich zneužití. Budeme rozvíjet využití elektronických identifikátorů (čipových karet), které přinesou nové možnosti uplatnění informačních technologií: např. využití čipových karet pro technický průkaz motorových vozidel podstatně sníží riziko krádeží automobilů.

VI.4.2. Využití informačních technologií pro vzdělávání

Naším cílem je zajistit nejen dostupnost počítačů a internetu ve všech typech škol, ale i využití informačních technologií ve výukovém procesu. Budeme proto podporovat tvorbu výukových programů a prostředí pro jejich tvorbu s cílem zajistit pokrytí veškerého středoškolského učiva. Na vysokých školách budeme prosazovat využití informačních technologií a Internetu mimo jiné pro podporu distančního vzdělávání umožňujícího rozšířit kapacitu vysokých škol. Budeme prosazovat využití informačních technologií a Internetu pro usnadnění rekvalifikací a podporu celoživotního vzdělávání.

VI.4.3. Využití informačních technologií pro zvýšení transparentnosti ekonomiky veřejného a soukromého sektoru

Pro zvýšení transparentnosti veřejného sektoru budeme podporovat co nejširší zpřístupnění informací o tom, jak bylo naloženo s finančními prostředky z veřejných rozpočtů, chceme na internetu zveřejňovat údaje o veškerých dotacích, o výběrových řízeních apod.

Transparentnost ekonomiky soukromého sektoru podpoříme veřejně přístupnými informacemi o majetkových a vlastnických vztazích a závazcích s napojením na obdobné podnikatelské registry v zemích EU. Analogicky jako v zemích EU totiž vycházíme z toho, že podnikání je dobrovolnou veřejnou činností a informace o majetku a vlastnických vztazích podnikatelských subjektů proto nejsou osobními chráněnými daty. Jejich zveřejnění podporuje spravedlnost v ekonomické soutěži a chrání podnikatelskou komunitu před nepoctivým chováním. Transparentnost ekonomického prostředí přispívá i k podpoře zahraničních investic.

Vzhledem ke srůstání informačních a telekomunikačních technologií a budování propojených systémů veřejné správy by dalším rozvoji informační společnosti v ČR napomohlo vytvoření samostatného resortu informatiky a telekomunikační reorganizací současného Úřadu pro veřejné informační systémy a části Ministerstva dopravy a spojů.

VII. ZÁVĚREM

Základním kamenem našeho programu je hluboce etický princip otevřeného společenského uspořádání, které svou stálou transformací pomáhá více a rychleji uvádět do praxe vymoženosti postindustriální a informační éry. Neměli bychom jen kopírovat současné poměry ve vyspělých zemích s jejich často přiznávanými nedostatky, ale usilovat již nyní o vytváření stavu, k němuž teprve směřují.

Je jím uspořádání, které pozitivně překonává tradiční modely. Vyspělý svět a zvláště Evropa směřuje přes všechny potíže a problémy ke společnosti svobody a rovnoprávnosti, vzdělání, spoluúčasti a solidarity, která bývá označována za postkapitalistickou. Převod české společnosti na cestu perspektivního vývoje je úkolem pro všechny demokratické síly, kterým nesvazují ruce vyčichlé doktríny, postavené na jednostranné absolutizaci vlastnických práv, trhu a čehokoli jiného. Je na čase oprostít se od ideologických schémat takových doktrín, rozdělujících společnost na zastánce "jediných správných cest" a na třeba většinový "zbytek".

Je na čase přejít k tvořivému demokratismu. ČSSD je připravena dostát své historické odpovědnosti i po této stránce. Hlásíme se k hodnotám poctivé práce, která jako jediná vytváří skutečné bohatství společnosti. Proto se obracíme na dělníky, techniky, zemědělce, pracovníky ve službách, lékaře, učitele, umělce, vědce a podnikatele. Neoslovujeme podvodníky, ani ty, kdo zbohatli zneužitím svých funkcí. Jim naopak hrozí postih. Nedopustíme, aby budoucnost naší země byla založena na podvodech a rozkrádání, na odčerpávání prostředků od těch sociálních skupin, které se nemohou účinně bránit - nájemníků, mladých rodin, studentů, nemocných nebo důchodců.

Jsme pro solidární společnost, jejímž cílem je prosperita pro všechny, v níž lidskost vítězí nad sobectvím.